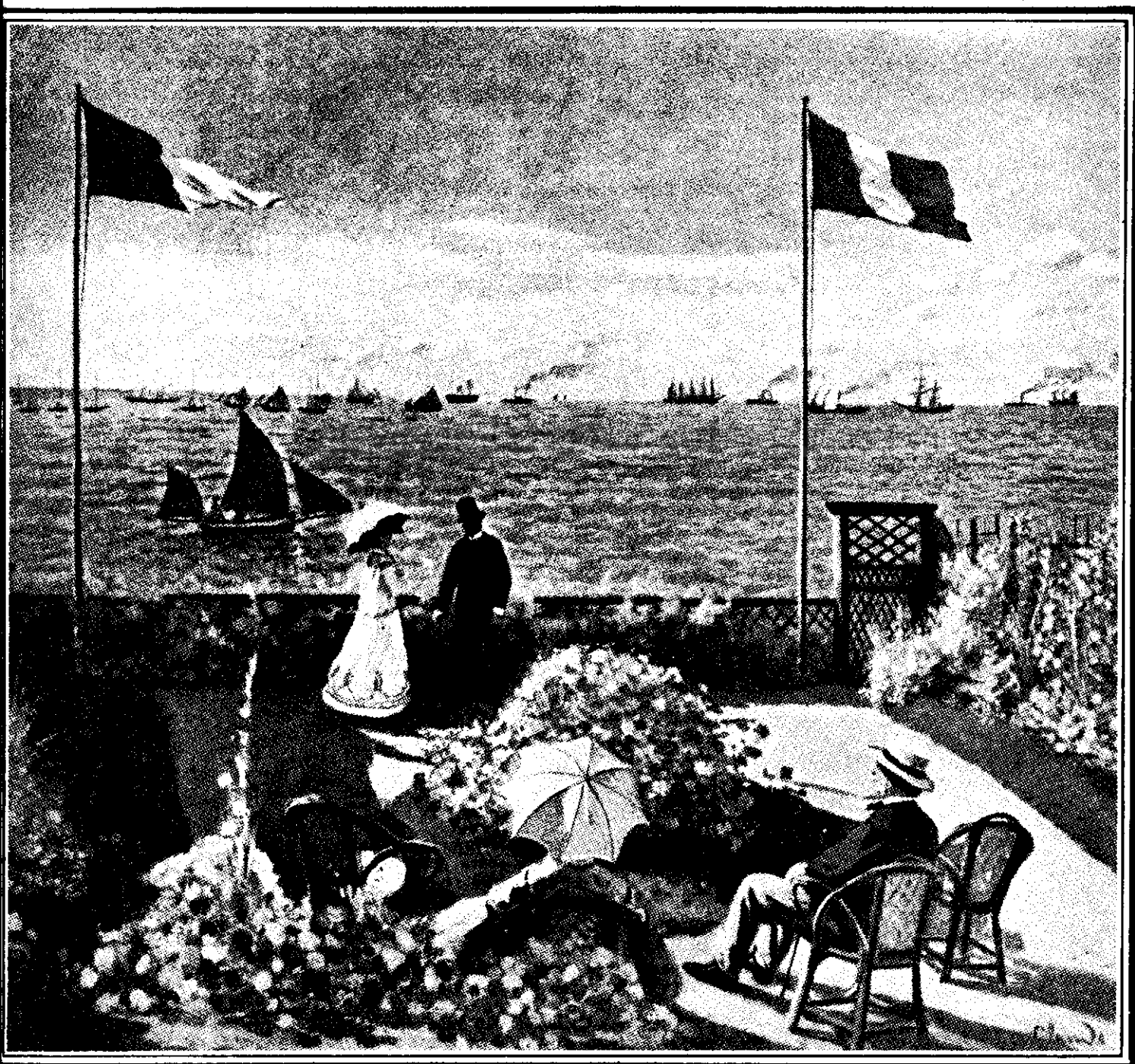

UNIVERSUL LITERAR

CLAUDE MONET : TERASA PE MALUL MARI

acest număr : DRAGOȘ PROTOPODESCU, F. ADERGA, GH. CALINESCU, A. POP MARTIAN, CHARLES DICKENS, I. PRIVAȚ, T. PAUNESCU-ULMU, MIHAIL BAIȘOIU, I. BAILA, MIRCEA ELIAD, AL. BILCIURESCU, Z. SANDU, RUD. A. KNAPP, GEORGE DIACU și N. N. TONITZA.

An. XLII, No. 51.

19 Decembrie 1926.

Lei 5.

Nova mihi apparuit Beatrix

I

Cum ea pași tăcută pe drumurile serii
fipând fălăitoare spre alba arătare
se ridicară pasări din patru părți de zare
într-un vârtej de slavă, ca frunzele puzde rii.

Și chiparoșii negri și frasinii eterici
și ulmii nestatornici vuitud pe-a orgii gamă
se-aprinsură în creștet ca solzii de aramă
când plouă cu lumină pe turle de biserici.

Ca un arhanghel falnic strălucitor la față
ce pălpăie 'ntre noapte și între dimineață
înveșmântat în aripi de fulgere și pară,

oprindu-se la mine surăse fără vină;
ci grei de dulce spaime genuchi-mi se plecară
iar pleoapcele-mi căzură uimite de lumină.

II

Visând șezui la marginea pădurii
cu inima de-a Ei dorință plină
deși cu spaimă c'ar putea să vină
câtam pe cer, încrezător, augurii

Deodată luna ochilor fu lipsă:
rotindu-se pe negurile goale
se mistui în roșii rotocoale
ca'ntr'o apocaliptică eclipsă.

Izbindu-se aripi nemăsurate
se'ntinseră pe pasări nevăzute
și se sbătură 'n jurul meu ca sute
de duhuri ale scrii turburate,

Pădurea auzii cum se frământă
bătută de-o lăuntrică furtună
cum fundurile nepătrunse tună
iar icburile șueră și cântă.

Insuflețite trunchiurile grele
părură că se smulg din rădăcini
și se fărâșe troznind prin mărăcini.
să 'năbușească duhurile rele.

Tăcând apoi și foșnete și plângeri
se polciră culmile cețoase
și'n sunete de trâmbiși glorioase
prin rariști se iviră oști de îngeri.

Și-am tremurat știind c'o să apară alb
mi-am strâns la piept mai arzătoare ran
privium la cer și adorând: Osana
strigam spre-a constelațiilor salbă.

GH. CALINESCU

Frânturi de toamnă

BCU Cluj / Central University Library Cluj O DIMINEAȚA

Au pornit atâta larmă, din cătune, toți cocoșii
C'a deschis încet, pământul, somnoroase gene roșii;

Un fior de frig îi lasă svon de aripe'n frunzișuri..

Dar grăbit seăprinde galben foc de soare'n luminișuri;
Vetre mari de jar și-aprinde 'n coasta râpilor de humă,
Și topește în poene arginții velinti de brumă.

Au scos capul din bordee, gureși, greerii livezii,
Și'n colnie își cearcă glasul pitpalacii și ciurezii;
Desghețați pe cate-o parte, pe la margini de padure,
Gușterii flămânzi de soare ies din rugii grei de mure.

Se pornesc din șapte dealuri să-și răspundă, leneș, cucii;
Un balsam amar și tare au vărsat din vie nucii;
În cavate plâng sceneții;
Și'n pădure, o ghionoae toacă slujba dimineții.

O S E A R A

S'au dus cu soarele'n cocoase cămile fumurii de nourii;
Spinării albastre de'ntuieric ridică seara peste culmii;
Pe toba apei bate-o broască, din ciocănele mici, ecouri —
Și toacă vântul de vecerne în frunzele-aramii de ulmi.

S'aude cum vâslește'n ceruri, pe ape moarte, barca lunii
Și cum se joacă, prinse'n horă, fantasme albe, pe poteci,
Iar inima se sparge 'n epuri când din pistol pocnesc alunii
Sau când alunecă'n pădure cu pași de izig strigoii reci.

Numai livezile, departe, își bázăe sub lună stupii;
Un miel, rămas în câmp de turmă, a scos la luminișuri lupii;
Carboacetele cu ochii umezi, și ostenite căprioare,
Se spovedesc ingenuchiate pe unde limpezi de izvoare.

A. POP MARȚIAN

LA ȚARĂ

CHARLES DICKENS

Porniți în călătorie de studii, Pickwickienii se opresc la Rochester, unde unul ia parte la un bal, iar altul, — ca urmare, la un duel. Ipoi se amestecară într-o manevră militară cu alte peripeții, ce se termină cu primirea invitației a-lui Wardle de a-i vedea la moșia sa. Um aceste mari evenimente sunt sărbătorite o mese copioase, stropite din belșug; mai cu seamă ultima, când se făcu cunoștința „omului lugubru”, — d-l Pickwick e obligat să ia aeris de dimineață.

CAP. V.

Cum se sili d. Pickwick să mănă o brișcă și d. Winkle să incalcece un cal; cum unul și altul o scoaseră la capăt

Cerul era strălucitor și liniștit; aerul era îmbalsămat. Intreaga lăptură a creatorului era plină de un de negritățimec, iar d. Pickwick, proptit în parapetul podului din Rochester, contempla natura și aștepta ora gustării.

Scena care se desfășura privirilor sale nu fi putu să înceteze un spirit și mai puțin admirator al frumuseților câmpenești. La stânga sa se înălța un zid antic, urpat alocuri dar care în alte părți domina masa sumbră, malurile inverzite ale apei Medway. Tufisuri de edera învâronau trist negrele crenguri, în vreme ce ghirlande de plante marine, cătate printre pietre dantelate, tremurau la suflul adierei de dimineață. Înapoia acestor ruini se ridica bătrânul castel, de cărui turnuri lipsite de acoperiș, ale cărui ziduri în surpare, atestau încă vechia grandoare a vremurilor apuse, când zăngănitul de arme sau cântecelele biruință răsunau sub splendecele soții. De fiecare parte, cât vederea putea cuprinde, se zăreau malurile râului acoperite de lunci și câmpii de grâu, din mijlocul cărora se detașa ici-colo siluetele nori și biserică; peisaj bogat și variat, ce-l reda mai admirabil, încă, umbrile rătăcitoare ale norilor ușori ce înălțau în lumina soarelui matinal. Medway-a, reflectând azurul argintiu al cerului curgea liniștită în talazuri strălucitoare, iar câte odată cu un murmur ușurel, scânteia sub lopețile pescarilor, ce urmăreau încetșor curentul, în bărcile lor grele, dar pitorești.

Vederea acestui surăzător tablou curând se adănci pe d. Pickwick într-o agreabilă reverie, din care fu scos de un profund suspin ce auzi lângă el și de o șoară lovitură dată pe spate. Se încoarse și recunoscu omul lugubru.

— Contemplați o asemenea scenă? Iți place acesta cu o voce bravă.

— Da, domnuule replică d. Pickwick.

— Și vă felicitați că v-ați sculat atât de timpuriu?

D. Pickwick făcu un semn de aprobare.

— Ah! trebuie să te scoli prea de timpuriu, în adevăr, să vezi soarele în plendoarea lui, căci strălucirea sa durează rare ori ziua toată. Inceputul zilei și dimineața vieții nu sunt — vai! — de atât prea apropiate în asemănare!

— Ai dreptate, domnule.

— Se zice adese-ori, continuă omul lugubru, se zice adeseori: vremea e prea frumoasă în astă dimineață — n-o să știe. Cât e de adevărat și cu cât adevăr e aplică această reflecție și existenței noastre! Ce ușa da să-mi revăd zilele copilăriei, sau — mai bine — să la uităm totdeauna! Dar nu. Din zilele

fericite rămâne, doar, parfumul amintirii. — Și accasă fermecătoare reminiscență persistă până în adâncul bătrâneții, când să te îmbete, când se te cănuie!

— Ați avut multe necazuri? întrebă d. Pickwick cu multă compatimire.

— O, da, desigur, replică omul lugubru cu o voce sacadată, mult mai mult de cât mi s'ar creue văzându-mă azi. Se opri un minut și reluă brusc: „Ați gândit vreodată, într-o dimineață ca aceasta, ce dulce și deliciosă treabă ar fi să te înnecei?”

— Nu... Ferească Sfântul! făcu d. Pickwick dând înapoi puțin, de teamă că străinul ar fi având poftă să-l arunce peste parapet cu gândul de a face o experiență.

— Eu, n'am gândit adese ori urmă omul lugubru fără să aibă aerul că a remarcat această mică mișcare. Apa aceasta rece și liniștită pare că mă invită în murmurul ei: în ea a căta repausul și uitarea. Sări... băldăbăc... te sbați un moment... valul se ridică deasupra capului... vârtejul își șterge ultimile cercuri... apa redevine limpede... și durerile sunt pentru totdeauna terminate.

Ochiul cavernos al omului lugubru arunca hăcări în vreme ce vorbea astfel. Dar această exaltare momentană se stinse repede; apoi se întoarse cu un aer liniștit și zise:

— Destul cu acest subiect; aș vroi să vă vorbesc despre alt-ceva. Măți invitat cri seară să vă citesc o anecdotă și ați ascultat cu atenție.

— De sigur, zise d. Pickwick, și gândeam...

— Nici opininnea nu v'am cerut, întrerupse omul lugubru, și n'am nevoie. Călătoriți ca să vă amuzați și pentru a vă instrui. Presupuneți că v'aș adresa un manuscris curios... Dați-ne atențiune: nici lipsit de probabil, nici extraordinar,

dar curios ca o pagină dintr'un roman al vieți reale l-ați comunica dvs. clubului de care mi-ați vorbit atât de des?

— Desigur, dacă doriți, chiar îl vom tipări în analele clubului. Îl veți avea, dar, replică omul lugubru. Adresa dvs.

D. Pickwick comunicându-i itinerarul său probabil, omul lugubru îl notă cu grijă în portofoliul său, conduse savantul gentleman la hotel și refuzând gustarea ce-i oferise, se îndepărtă încet și posomorât.

Cei trei tovarăși ai d-lui Pickwick îl așteptau să atace dejunul de dimineață aranjat gata pe o masă, într'un chip seducător. Se așezară cu el, și șunca pârpalită la graiar, oulele, cafeaua, ceaiul și restul începură să dispară cu o rapiditate ce dovedea, decădă, bunătatea cârnii cât și pofia călătorilor.

— Acum, zise d. Pickwick, e vorba să știu cum vom merge la conacul moșiei zis Manoir-Ferme.

— Am face bine să consultăm chelnerul sugeră d. Tupman și acest înțelept fapt fiind primit după cum merita, chelnerul fu chemat și consultat.

— Dingley-dell, domnule? Cincisprezece mile, domnule; drumul care tace de-a dreptul, drum rău... Un poștalion, domnule?

— Un poștalion nu ține de cât doi, răspunse d. Pickwick.

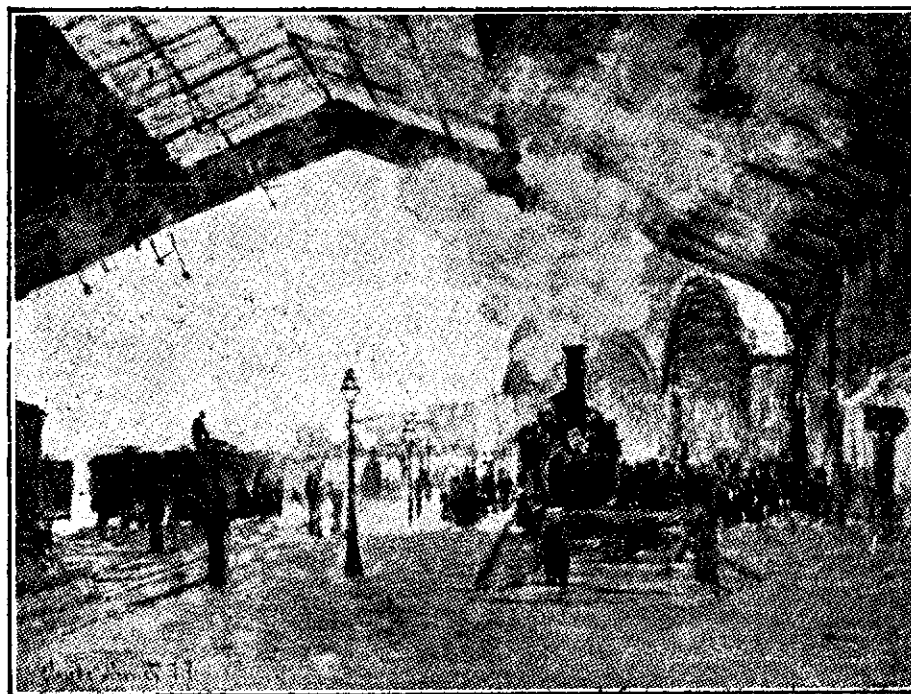
— E adevărat, domnule. Cu toate acestea vă cer creare, avem o foarte frumoasă brișcă cu patru roate două locuri în fund, un loc pentru co-nașul care conduce... Oh! vă cer ertare, domnule, nu ține de cât trei!

— Cum să facem, zise d. Snodgrass.

— Poate că cuiva dintre domnișori i-ar plăcea să facă drumul călare, zise chelnerul privind pe d. Winkle. Avem foarte buni cai de șea, domnule. Oamenii d-lui Wardle, venind la Rochester, i-ar înapoia, domnule.

— Gata afacerea strigă d. Pickwick. Winkle, vrei să faci drumul călare?

D. Winkle încercă în cele mai secrete cute ale inimi sale, indoeli covârșitoare asupra științei călăriei — dar, cum n'ar fi vroit să lase a se presupune indoeli, răspunse numai decât cu o nobilă în-

CLAUDE MONET: CARA SŢ. LAZARE

drăzneală: „De sigur, voi fi încântat!”
Se repezise singur în sulita destinului:
nu mai era chip să dea îndărăt.

— Adumi-i la ora unsprezece, zise atunci d. Pickwick chelnerului.

— Foarte bine, domnule, replică acesta și eși.

Gustarea sfârșită, călătorii urcară în camerele lor pentru a-și pregăti calabălăucel ce vroiau a lua cu ei.

D. Pickwick terminase aranjamentul preliminar și privea în stradă pe deasupra stururilor cafenelei, când chelnerul intră și anunță că brișa era gata, ceiace fu confirmat de apariția căleștii înapoia stururilor.

Era o cutiuță boită verde, pusă pe patru roate, în partea din nainte se ridica un fel de prepeleac pentru vizitiu, în partea dinapoi se găsea o bancă îngustă pentru doi pacienți. Această curioasă mașină era pusă în mișcare de un enorm cal brun, pe care se putea studia osteologia în bună voce. Un ajutor de grăjdar ținea hățurile. Pentru d. Winkle, un alt cal imens, dupe aparență rudă de aproape cu animalul de la brișcă.

— Ajută, Doamne! zise d. Pickwick, când îi se puneau pachetele în caleașcă: Domnul intră ajutor! Cine are să conducă? Nu m'am gândit de loc la asta.

— Dumneavoastră, firește, replică d. Tupman.

— Firește, adăogă d. Snodgrass.

— Eu! strigă d. Pickwick.

— Nu e nici cel mai mic pericol, domnule, insinuă ajutorul-grăjdar. Vi-l garantez pentru biandete: un copil în fașe l-ar conduce.

— Nu e sperios, ai?

— Sperios! Nu cărmeste, chiar când ar vedea trecând un căruț întreg încărcat de mainușe cu coada în loc.

Această din urmă recomandare era convingătoare. D. Tupman și d. Snodgrass fură închiși cu grijă în ladă. D. Pickwick urcă pe prepeteacul său și-și sprijini picioarele pe-o scândură îmbrăcată cu o pânză cernită ce presupunea că e destinată acestei întrebuițări.

— Acum, briliant Wiliam, zise valetul ajutorului, dă hățurile conașului. Briliant Wiliam, astfel botezat fără îndoielă din cauza părului său gras și a figurii unsuroase, puse curelele în mână stângă a d-lui Pickwick, în timp ce superiorul lui strecura biciul în mână dreaptă a filosofului.

— Stăi frumos! strigă d. Pickwick, căci marele patrupead manifesta o înclinațiune decisă de a da napoi până să intre în fereastra cafenelei.

— Stăi frumos! repetară d-nii Tupman și Snodgrass din lada lor.

— Se joacă nițelus, d-lor, iată tot, zise primul grăjdar, cu un ton încurajator. Tine-l un moment Wiliam.

Substitutul domoli nițel vioiciunea animalului și grăjdarul șef alergă să ajute pe d. Winkle a urca în șea.

— Pe partea cealaltă, domnule, vă rog.

— Să mă spânzuri, dacă nu era gata boerul să încalce cu fața la coada calului! zise un surugiu strămbându-se la chelnerul hotelului, care părea că gustă o satisfacție de nedescris.

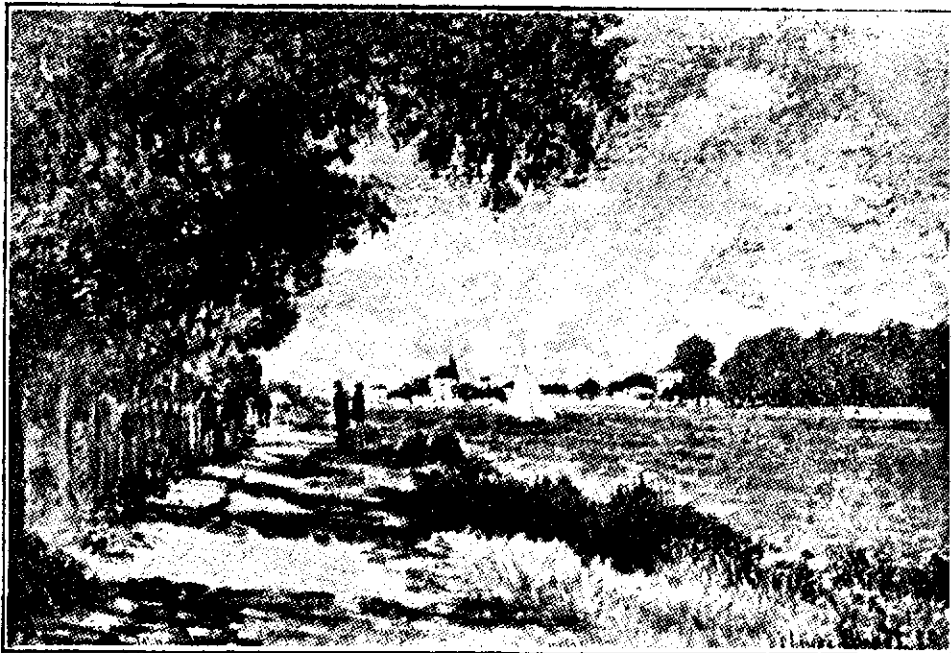
D. Winkle primind acest aviz se înalță în șea cu dificultăți, atâtea cât ar fi îndurat ca să escaladeze un vas de război pentru prima oară.

— E totul bine? întrebă d. Pickwick, turmentat de un sentiment intuitiv că totul merge rău.

— În regulă, răspunse slabut d. Winkle.

— La drum! strigă valetul grajdului Țineți-vă bine, domnule.

Și printre exploziile de răs ale asistenților, trăsura și calul de șea o rupse-

CLAUDE MONET: ARGENTEUIL.

ră din loc, d. Pickwick pe capra unuia, d. Winkle pe dosul celuialt.

— Dar pentru ce merge așa de-a curmezisul? întrebă d. Snodgrass din interiorul cușiei sale, pe d. Winkle pe seaua sa.

— Nu înțeleg nimic, replică nenorocitul cavalier, al cărui cal în adevăr înainta într-un chip excentric, cu o parte a pieptului înainte, capul într-o parte a drumului, coada în cealaltă.

D. Pickwick n-avea vreme să observe ceiace se petrecea înapoia lui, căci era obligat să-și concentreze toate facultățile asupra conduitei animalului înhamat la trăsura, care desfășura curiozități, foarte amuzante pentru un spectator dezinteresat, dar foarte puțin liniștitoare pentru cei ce se găseau târați să le urmeze. Tot bălăbâind din cap într-un chip neplăcut, chiar supărător, trăgea în hățuri cu atâta putere că biciul domn Pickwick avea cea mai mare trudă să-i reziste iar culmea nenorocirii mai arăta și o stranie plăcere să se arunce când de-o lature când de alta a drumului. Acolo se opria scurt; apoi pornea din nou câteva minute cu o înțeleală ce fizicește ar fi fost imposibil să o domolești. Execută această manevră pentru a zecea oară, când Snodgrass zise tovarășului său:

— Dar ce-o fi având acest cal?

— Habar n'am, răspunse d. Tupman. N'o fi, oare, sperios.

D. Snodgrass vroia să replice, când fu întrerupt de un strigăt al d-lui Pickwick.

— Haida-de! mi-a căzut biciul.

În acest moment, d. Winkle, cu pălăria infundată pe urechi sosea în trap pe enormul cal, ce-l sgâlția cu atâta violență pândind că-l sfărâmă în bucățele.

— Winkle, îi strigă d. Snodgrass, tu care ești băiat bun, ridică, tu, biciul.

D. Winkle, aplicându-se înapoi trase hățul cu atâta sforțare că fața i se învineți. Când ajunse în fine să-și oprească marele cursier, scoborî, întinse biciul d-lui Pickwick, și, apucând frâul, se opini să urce din nou în șea.

Nu putem spune și nici atât de ușor de priceput nu e, dacă marele cal în inocenta veselie a inimei lui, vru să se joace cu d. Winkle, sau își închipui că ar găsi mai nimerit să facă drumul fără călăreț, — dar oricari ar fi motivele

determinante, fapt este că de-abia d. Winkle atinse frâul, când animalul lă sănd capul în jos, îl făcu să alunece pe deasupra și o tuli înapoi.

— Drăguțule! zise d. Winkle cu voce ademenitoare; drăguțul meu, scumpule!

Ași! Drăguțul era pus la o probă d. Winkle atinse frâul, când animalul lă sănd capul în jos, îl făcu să alunece pe deasupra și o tuli înapoi. — Drăguțule! zise d. Winkle cu voce ademenitoare; drăguțul meu, scumpule! Ași! Drăguțul era pus la o probă d. Winkle atinse frâul, când animalul lă sănd capul în jos, îl făcu să alunece pe deasupra și o tuli înapoi. — Drăguțule! zise d. Winkle cu voce ademenitoare; drăguțul meu, scumpule!

— Ce mă fac? Nu mă mai pot urca.

— Ai face bine să-l conduci astfel până ce ajungem la o barieră; replică d. Pickwick de pe capra sa.

— Dar nu vrea să meargă! strigă d. Winkle, vă rog, și-l țineți nițel.

D. Pickwick era personificarea îndatoriei și umanității. Aruncă hățurile pe spatele calului său, scoborî de pe prepeleac, conduse cu grijă brișca de-alungul unui gard, să nu împiedice drumul se întoarse către tovarășul său să-l ajute în nevoia ce se găsea, lăsând în plața Domnului pe domni Tupman și Snodgrass. Îndată ce calul văzu pe d. Pickwick înaintând către el cu un bici mare în mână făcu să urmeze mișcării de rotație cu care se amuzase până atunci, o mișcare retrogradă atât de decisă, că îl forță pe d. Winkle, care nu vroia să lase sfârșul căpăstrului, să meargă cu o viteză extremă de partea către Rochester. D. Pickwick sări întra ajutor, dar cu cât d. Pickwick fugea înainte, cu atât calul fugea înapoi. Coptele îi răsunau pe drum, praful sbura în jurul lui, și în fine, d. Winkle, al cărui braț era aproape scos din încheeturi, fu obligat să lase căpăstrul. Calul se opri, privi împrejur cu un aer mirat se întoarse și se puse în trap către grajdul lui, lăsând acolo și pe d. Winkle și pe d. Pickwick, ce schimbau între ei priviri de parapon. De o dată, mersu unei trăsuri la mică distanță le atrase atențiunea; întoarseră capul; Numă asta ne mai lipsea! se văicări d. Pick-

Cain singur

Am îndurat, arat și asudat în soare
Precum mi-a fost blestemul; ce mai
am de făcut?
Byron

Rămâi cu bine, țarină, eu știu
Că vita razna o să ia
Și că spre casă nici-un chiu
Zor n'are să-i mai dea.

Rămâi, cămine, stins de-apururi
— Noj am plecat în zori
Cu soarele în subsuori
Și-acum e noapte împrejururi.

Tu căine mare și mintos
Te uști ca nici odată.
Vej înțelege însă ce
Prăpaste mare se tăie
Din mâna-mi ridicată;
Că dela mine până jos
La tine orice vorbă-i de prisos?

Rămâi potecă și ciomag
Și pință ce mi-ai fost
În cale nefolositor dășag
Și-urciorul cel mai prost.

Rămâi cu bine țarnă-spun
Că am urcat din tine...
Ca să cobor avea-vei vr'un
Sălaş să nu se ține?

Voinjce plug, ai răsturnat
O glie grea din coarne;
Un ghez, frățește, pieptu-ți lat
Va da el să măntoarne?

Rămâi cu bine, mamă, clăi
Să dea la anu' Bunul;
— Aveai azi noapte doi flăcăi
Și'n zori n'aveai nici unul!

DRAGOȘ PROIOPOPESCU

wick cu disperare; iacă și calul celalt
gă pleacă".

Asta nu prea era adevărat. Ducipalul
le la cutie se speriasc de șgomotul ce
făcuse tovarășul său; el avea hățurile
de gât, se poate închepui rezultatul fără
șrentate. Iși făcu de cap târînd cu re-
beziciune pe d-nii Turpman și Snodgrass
Șaleu! Dar pățania lor nu ținu mult. D.
Turpman seos din pepeni, se aruncă în-
tr-un gard viu, d. Snodgrass urmă însu-
șințiv exemplul său. Calul sfârșimă că-
nă de un podet de lemn, separă roatele
de furea, furca de ladă, și în cele din
urmă, rămase nemiscat contemplând ex-
pziat ruinele ce cauzase.

Prima grijă a celor doi prieteni ră-
nași întregi fu să scoată din patul lor
în cizlîni pe ceilalți doi tovarăși nau-
ragiați. Când reușiră, își dădură se-
aşa cu o satisfacție de nedescris că bietii
șameni nu suferiseră pierderi serioase,
și se mulțumiseră numai cu numeroase
șășieri de haine și pe piele. Începură,
iar împreună, să scoată calul din sfă-
șimăturile postalionului; și când acea-
ta operație complicată fu sfârșită, ase-
ară calul în mijlocul lor și urmară
șramul încetșor, abandonăud resturile
șrutului tristei lui soarte.

O oră de mers aduse călătorii noștri
la preajma unui hănuțel așezat între
doi ulmi pe marginea șoselei. Se vedea
în față un șghiab mare de apășat și e-
șarmă enormă; din spate una sau două
șogăldete diformate; și împrejur în-
șămădite într'o ștranie confuzie, șo-

proane ruinate și maghernițe acoperite
de mușchi. Un țaran, purtător al unui
cap roșu, lucra în grădină. D. Rickwick
il zări și-i strigă: „Ei, ăla de colo!“ Ța-
ranul se ridică încetșor, își făcu ștea-
șină ochilor cu mâna și examinează rece pe
Pickwick și tovarășii.

— Ei dumneata, de acolo! repetă d.
Pickwick.

— Ei, eu sunt, răspunse căpățana
roșcată.

— Cât mai e de aci până la Dingley-
dell?

— Șapte mile din cele bune.

— Drumul e bun?

— Nu, răspunse țaranul. Apoi supu-
năud călătorii noștri unui nou examen,
reincepu lucrul, fără să se ocupe de ei
mai mult.

— Am vroi să lășăm calul ășta aci,
reluă d. Pickwick.

— Să lășați calul aci? repetă omul
șprișimindu-se în șapă.

— Chiar așa, răspunse d. Pickwick ca-
re și înaintase cu bidivul până la poar-
ta gardului grădinii.

— Ștăpână! urlă omul roșu ieșind
din zarzavaturi și privind calul cu un
șer bănuitor; ștăpână!

O femece mare, oșoasă și dreaptă ca o
șcândură, răspunse la această chemare.
Era acoperită cu un halat de pânză groa-
șă cu talia la un deget de șupțiori.

— Mămucă, dragă, zise d. Pickwick a-
propriindu-se și făcând uz de vocea sa
ce-a mai conșingibilă, putem lășa acest
cal aci?

Țaranul mormăi ceva în urechea fe-
melei. Aceasta privi caravana întregă
de sus până jos și după un minut de
găndire, răspunse: „Nu, n'avam inimă!“

— N'are inimă? repetă d. Pickwick,
ce-ni vorbește de inima ei?

— Am mai fostără anchitați data a-
laltă, zise femece intrănd, destulă belea.

— Iată lucrul cel mai ciudat ce mi-ai
ieșit până acum în cale, de când călăto-
resc, strigă d. Pickwick, plin de inimire.

— Cred... mi se pare chiar, mormură
d. Winkle amicilor săi, cred că presupu-
că noi am fi șterpelit calul.

— Cum? strigă d. Pickwick cu o ex-
plozie de indignare. D. Winkle repetă
modest opiniunea ce exprimase.

— Ei omule! strigă d. Pickwick iri-
tat, bănuști, dar, că am fi furat calul?

— Eu nu bănuesc nimic, sunt șigur!
răspunse omul cu căpățana roșie, între-
bunțind un fel de surăș ce-i ștrâmba fi-
zionomia de la o ureche la alta; și vor-
bind astfel, intră în casă zăvorînd cu
mare grijă ușa.

— Ca'ntr'un vis! strigă d. Pickwick,
un vis hidos! O, cer, se poate închepui
un om mergănd toată ziua, șrmat de un
cal șpăimăntător, de care nu se poate
șotorosi!

Abătuți, pickwickienii se puseră din
nou în mers. Enormul patrușed, pentru
care șimțeau cel mai profund deșgust,
mergea încetșor pe urmele lor.

Dupășamiază era înaintată bine când
cei patru amici ai noștri, meren urmă-
riți de belalul cal, șosiră în fine la dru-
meagul ce ducea la conacul moșiei.
Cu toate că se apropia șfășșitul oșose-
șilor, șatisfacțiunea le era ușpraznică în-
ghășșită de caraghioșasa lor aparență:
hainele șfășșiate, fețele șgășșiate, ghețele
murdare, figurile extenuate; iar colac
peste pupăză, grozavul cal! Oh! cât îl
bleștama d. Pickwick. Din timp în timp
arunca asupra lui priviri în cari se lup-
tau între ele ora și dorința unei crude
răzbunări. Nu o dată calculase șuma
probabilă ce ar trebui să plătească pen-
tru a avea șatisfacția să-i taie beregata;
acum tentația de a-l așasina sau de a-l
așvărli în ducă-se pe pușșii se prezenta
șpiritului său cu o înșceită violență. În

acel timp înaintau într'una și la o co-
șitură a uliții, fu școs din oribilele-i
gănduri de apariția neășteptată a două
șpersonagii. Erau, d. Wardle și șfelul
său șervitor, băștaudrul cel gros și bu-
călat.

— Ei bine, dar unde fuserăți? întrebă
boerul oșpitalier. V'am așteptat toată
ziulica. Aveți aerul a fi oșosiți. Ce?
șgășșieturi! Nu răni... șper. Nu... m'am
linișștit. Ați fost rășturnați? Nu vă fa-
ceți șânge rău, e un accident oșbișșuit
prin meșagurile noastre, Joe, bată-te
Dumnezeu, iar dormi? Jos, ia calul și
du-l la grajd.

Boerșosul Joe ținu de frău calul fatal
și se țări cu pas leucos înapoia com-
paniei, în vreme ce bătrănușul boer se
căznea să-și șconșoleze mușafirii de pă-
șaniile lor aventuroșe, ce ei șocotiseră
nimerit să-i comunice.

Șosiți la conacul Manoir Ferme, înce-
pură prin a intra prin bucățarie, zic-
cându-le: „Vom repara totul aci și pe
urmă vă voi duce în șalon. Ema, adu tu
toște vișinata. Acum Ioano, un ac și așă.
Mario, șervețe și apă. Haideți, repede fe-
țelor, grăbiți!“

Trei sau patru fete grășșene și vesele
se împărșșiră repede în căutarea lucruri-
lor cerute, în timp ce o pereche de șer-
vitori, cu capetele rotunde și fețele
largi se șculară depe șcaunele ce ocu-
pau în jurul căminului, în Mai ca la Cră-
șciun, se șcufundară în întunericul dife-
șritelor unghere, și reeșșiră îndată armașii
care cu o cutie de vax, care cu o jumă-
tate duzină de perii.

— Haideți, repede! repetă bătrănușul
boer. Dar fu o îndemnare de prisos,
căci o șervitoare țurna vișinata alta a-
ducea șervețele, și unul din bărbaiți apu-
când piciorul d-lui Pickwick pe nepo-
șșite, cu ș pericolul iminent de a-l face
să-și piardă echilibrul șreca cu peria
cismele cu atâta căldură că bătușșurile
ii roșiră la alb. În acelaș timp, alt șer-
vitor șreca pe d. Winkle cu o enoșma
perie, școțând din gură acel vâșșit ce au
de obicei să școată ajutorii de grăjdari
când șesală un cal.

Cât privește d. Snodgrass, după ce ter-
mină șpălătura șacramentală, întoarse
șpatele la foc și șavmănd cu deliciu vi-
șinata sa examinează încăperea unde se
gășșea.

După descrierea ce ni-a făcut, era o
cameră vastă pavată cu cărămiți roșii.
Căminul părea imens; plafonul se onora
cu o bogată garnitură de funii de ceapă,
de șunci și de costițe; pereții erau în-
șfrumusețati cu mai multe cravașe, cu
o șea și cu o veche și ruginită flintă cu
eremene. Deasupra acesteia, se citea cu
litere mari: INCARCATA, și așa trebuie
să fi fost de cel puțin o jumătate de
veac, dacă ar fi să credem aparența sa
și aceia a inșcripției. Un bătrănuș cucu, cu
mișșcarea linișșșită și șolemnă țictăcăia
grav într'un colț, în timp ce un ceasor-
nic de argint, de o egală antichitate, se
legăna într'unul din numeroșele cărlige
de cari zidul era plin.

— Sunteți gata? întrebă bătrănușul boer
oșșpetii când îi văzu bine șpălăți, bine
cărpiți, bine periați, bine restabiliți.

— Da, gata răspunse d. Pickwick.

— Atunci veniți cu mine.

Trei din călătorii îl urmară traver-
șând multe și întortocșiate coridoare,
completați fiind la ușa șalonului de
către d. Turpman, care se rățiceșe să
fure un șărut Ema, cu prețul unui oarș-
care număr de bușșeli și șgășșieturi. Du-
pă acesteia, bătrănușul îi introduse zi-
când:

— Domnilor, fiți bineveniti la Manoir
Ferme!

Trad. de I. CRIVAT

Mașina roșie

de MIHAIL ȘT. BAIȘOIU

Soarele își măcina razele, amestecându-le cu praful și fumul mașinilor. Într-o pulbere arzătoare — jucăuse deasupra străzii, în limbi fumurii de păclă.

Ceasornicul Bulevardului părea un ochi de priveghe deasupra porțiunii a ceea ce din Metropola. Câteodată soarele își scăpa razele pe el și atunci din pesomorit, începea să rădă cu scelpiri de voioșie. Însă îndată se întrista, rămânând tăcut în despicierea timpului. Își învărtise odată acele împrejurul cadranelor și acum ele se întâlniseră, încrămenind la jumătatea zilei. Parcă oboșite de drum se odihneau o clipită, șoptindu-și în tic-tacuri neauzite despre cele văzute de acolo, de sus.

Cercul militar își usca florile în căldură, privind prin ochi de ferestre decolorarea umbrelucilor roșii și zăpușca terasei.

Calea era în amiază asta de Duminică lățătorită fără odihnă. Fără grabă, în pas domol, mulțimea se nvrtea pe acelaș loc, schimbând doar jumătățile de troar, împărțit printr-o tacită înțelegere.

Dincolo de bordură numai, grăbiți puteau să treacă. Dar cu aceiași grabă se întorceau pentru că așa mureau să jongleze printre vehiculele înlanțuite.

— Hopa domnuu...

Gigi Codreanu urcase Bulevardul și acum trecea strada pe Victoriei. Întră fără să vrea în șirul mulțimei, lăsându-se dus înspre Continental, unde trebuia să se întâlnească cu omul lui de a faceri.

Se gândea pentru întâia oară îngrijorat.

— Dacă nu reușesc să prelungesc hipoteca până la recoltă, trebuie să vând... Cât iau și cât îmi mai rămâne? Cifrele se nșirau în mintea lui fără nici-o ordine, în împerecheri ciudate, învălindu-se ca prinse pe un inel ce-i încingea capul. Luceau pe el în ritmul stropului de ploaie când se prelinge pe vârma telegrafului și era într-una o vârtejire de gânduri din care pe niciunul nu-l putea duce până la sfârșit.

Apoi, printre cifre și gânduri, prindea să i se întruchieze mulțimea lui de prieteni, venind toată în convoi de înmormântare, vorbindu-i în șoaptă, schimonosindu-se în compătimitiri. Și sfredelit de închipuirea lugubră, mergea înainte prin lumea străzii în vremelnice sârbătoare.

În dreptul lui Carpa își auzi numele. Întoarse capul. Dar răsândit, reveni speriat, prins parcă asupra unei fapte rele. O clipă, se gândi că oamenii îi cunoșc taina și se hotărî să fie surd. Vru să treacă mai departe. Însă chemările repetate îl duseră la ei.

— Bine dragă nu ne mai bagi în seamă? Vrei să trăiești cu amintirile... Zi, iar o făcuși aseară?

Picu Nițescu își portivi monocul și i întinse amândouă mâinile.

— Mă, ești culmea! Nu te mai poți deloc.

Gigi nu răspunse. Dădu mâna cu toți și rămase lângă ei.

— Nu vrei să ne spui nimic, interveni Petrică Dărăscu, „șeful” — cum își zicea singur.

— Ești discret? Foarte frumos! Dar tocmai cu noi? Lasă frate nu te mai codi. Ne spuse adineaori Bibică.

Gigi îi privește prelung și nu înțelege nimic. Ce atâta caz pentru o femeie ca

oricare alta. Și pe urmă de astea ti ardea lui acum?

Se vedea însă învidiat. Și mândria lui de mascul preferat alungă cu repeziune gândurile rele.

Începu să le povestească, vorbind încet, uitându-se din când în când împrejur ca și când i-ar fi fost teamă să nu fie auzit de o nreche inoportună.

Vorba rostită rar, plămădită pe alocuri din fantezie, încheaga în șirul ei, sbuciumul nopții trăită în garsoniera lui. Se forca vroit să spună vreun nume; îi plăcea să-i vadă neliniștiți, torturându-se în întrebări. Îi privea atunci cu mulțumirea puternicului.

Dar în mintea lui parcă altcineva începuse să vorbească. Nedeslușit, apoi din ce în ce mai clar, cuvintele se desprindeau și se fixau pe timpan cu încreștări de cuțit.

— Măine îți se vinde moșia. Și toți „diotii” ăștia își vor bate joc de tine... „Cuceririle” îți le vei aminti doar tu.

Sufletul i se strânse și în golul lui, cuvintele acestea cădeau topite, în picături de acid, seriindu-i în suflet ca pe o foaie de hârtie impusă cu acul aceleiași vorbe: „măine îți se vinde moșia...”

Gigi povestea înainte cu repeziune, înfierhântat. Vrea parcă să se înșele pe el, povestind înainte, tot înainte și tot mai grabă, ca să uite.

— Cel puțin până la sfârșit...

Înăuntrul lui lupta era aprigă. Vorbea neconștient. Terminase întâmplarea da-ascară și acum le povestea altele petrecute demult sau poate niciodată. Dela un timp însă, cuvintele începură să vină mai greu și chiar se poticni de câteva ori.

Lupta se terminase. Broboane de sudoare îi simțau pe frunte.

Picu Nițescu îl ascultă până la ultima vorbă. Îl admira, deși îl ura. Între amândoi nu putea să încapă prietenia. Au fost în totdeauna rivali și de cele mai multe ori Picu a eșit învins — Gigi era într-adevăr frumos.

Acum vrând să se ridice în proprii

săi ochi, începu să făurească și el întâmplări cu peripeții de roman cu fascicola. Și ca anul care nu „trăise” niciodată, inventa. Deaceia, Petrică Dărăscu nu mai asculta demult, fiind ocupat să urmărească mașinile, controlându-le „marca”, spunându-și părerile despre fiecare.

— Uite, domnule. După mine mașina care vine, a treia, roșie, e cea mai bună marcă.

— Las-o încolo de marcă, nene Petrică. Uită-te ce e înăuntru.

Și ca un automat Picu își potrivea cravata, monocul și-și țintui privirile scăpate prin pleoapele întredeschise, în mașina roșie. Venea încet în șirul vehiculelor, sclipind în soare. Și cu fiecare învărtitură a roților, Picu își pleca înainte capul tot mai mult, cu ochii fieși, ca un hipnotizator. Dar, mașina trecu de el nesor, cu surăsuri de raze. Nici-un semn. În dreptul lui Gigi, răsletit puțin. Însă Doamna dinăuntru tresări. Își întoarse capul brusce, pe urmă încet, mai încet ca mersul lui al mașinei; îl lăsă pe spate, căutând privirile lui Gigi, cu ochi mari, deschiși mult, ca cel puțin, acolo în retină, să-l păstreze întreg.

Nările se dilatău în ritmul mișcării capului, ca și când ar fi vrut să-i pătrundă în trup, inspirându-l. Pe urmă grabită îl lăsă în jos și ochii își închiseră pleoapele aproape de tot.

O clipită numai, în care Gigi și toți ceilalți, înțelesesă dorinți nestăpânite.

— Ei, Picule nene, ce zici?

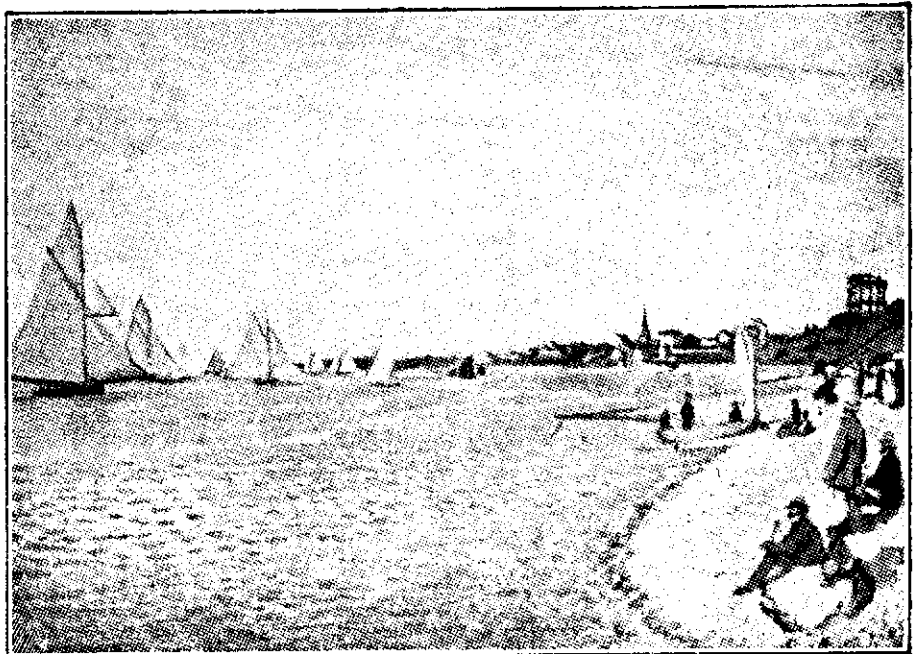
Picu ridică din umeri, privind departe roșul mașinii.

— Curios...

O pauză în care ridicarea sprâncenelor lui Petrică Dărăscu, vesti că „șeful” are de spus observații interesante.

—...Gigi al nostru e o excepție dela regula comună Asta, după cum știți și voi, e un adevărat Don Juan. Te-ar îndreptăți să crezi că în afacerile bănești îi merge foarte prost. Și cu toate astea am informațiile mele că și-a mărit averea dela tată-său de două și trei ori, fără să se intereseze, așa ca din senin. Are noroc în amândouă privințele.

Gigi își simți deodată mintea goală de orice gând, ca și când vorbele lui Dărăscu speriaseră, precum păsările de

GLAUDE MONET : PLAJA, DIN ST. ADRESSE

pradă porumbii, toată puzderia de gânduri ce-i vânzolea creierul. Avu ca o tresărire de spaimă și pe urmă îndată o lumină vie îi inundă cugetul. Simți bucuria cum râde în el. Nu pentru că îi miușise atât de bine cu povestele lui, Nu-i mai păsa nimic acum de ele și nici de ce puteau ei să creadă. Găsise însă răspunsul la întrebarea ce și-o pusese ori de câte ori își vânduse, unul câte unul, terenurile petrolifere, pădurea și casa.

— De ce n'am noroc?!

Și toate se duseseră pe lopățica crupierului în grămezi cilindrice de fise, de î se părea că lopățica de argint adună arbori mici, sonde în miniatură, colonadele de marmură dela intrarea casei bătrânești.

Acum aflase răul. N'avea decât să-l distrugă. La gândul asta, bucuria îi fu mare.

— Băeți, e ora unu. Eu plec.

Se despărțiră. Gigi porni spre Continental.

— Asta-i! Femeile sunt cu nenorocul.

Prin urmare... adio, voi blonde și brune.

Pășea acum repede, apăsând talpa, ferm incredințat că va putea în fine scăpa moșia numai dacă din momentul acesta, va renunța la toate femeile.

— Trebuie să fie un pic de adevăr în înțelepciunea populară... Dar bine eu le caut? Nu sunt ele cari mă chiamă întâi?

Întâmplarea dinainte îi trecu prin privire, repede ca pata albă care se învârtește în contoarul electric.

—Și numai asta?... Atâtea altele!

Intrarea Continentalului îl opri din mers și gânduri. Ezită un moment, apoi intră.

Se opri în ușa restaurantului, cercetând în fugă mesele. Dela una apărură după piramida șervetului un cap care parcă purta pe deasura o tichie de aramă cu pete de coaleală. Omul lui de afaceri se ridică repede și fața-i albă și pistruită, întretăia surâsuri șăgalnice.

Gigi se îndreptă într'acolo. În drum, doi ochi încercănai îi urmăriră mersul. Când ajunse în dreptul lor își închiseră lumină și cu o tresărire stăpâna lor își trase picioarele sub scaun parcă ar fi vrut să le ascundă. O privi în trecacăt.

Puțin mai departe, omul cu capul roș se învârtea pe lângă scaun, frecându-și mâinile.

— De ce nu stai?

Se așază pe jumătatea scaunului, ascunzându-se din nou după piramida albă de șervet. Nu scoase o vorbă. Văzu pe Gigi privind în altă parte și cu o singură ochire înțelese de ce e vorba.

Așteptă.

Ochii încercnii în abanos, trimiteau din albastrul luminii, raze ca firele rupte din caerul păianjenului.

Gigi le prindea cu fiecare geană și între ei și pe deasupra tuturor se întinsese ca o pânză eteric de subțire, pe care lunecau tremurătoare, cuvinte nespuse.

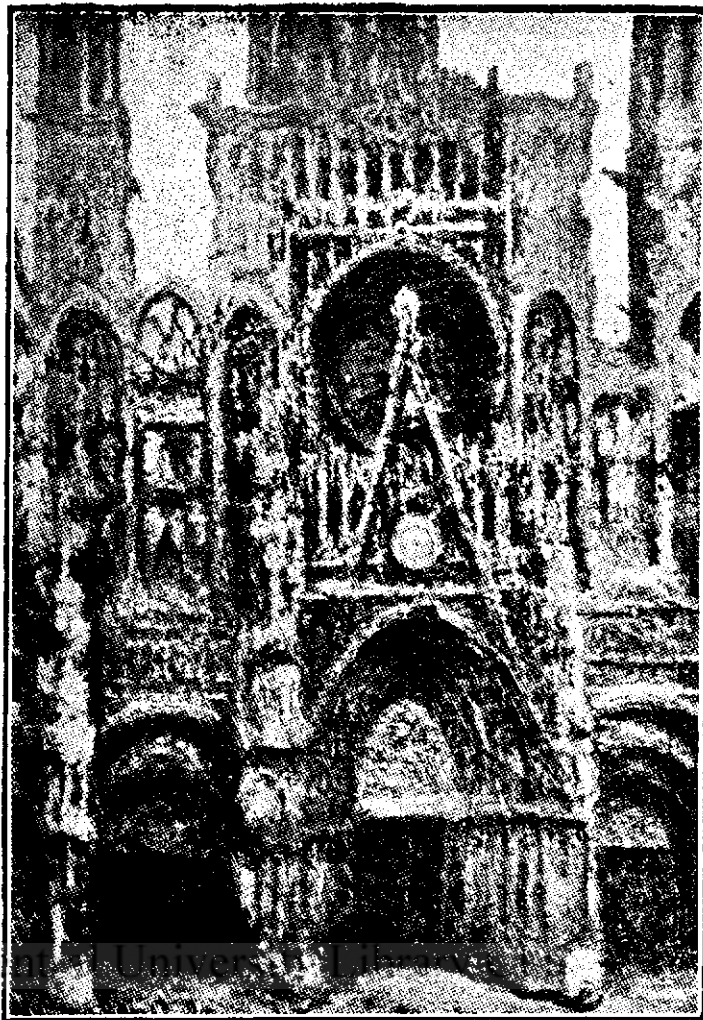
În ochii ăștia triști ca amurgul de toamnă găsi altceva — nou pentru el — decât dorinți pătimase, chemări de voluptate a simțurilor. Plutea în ei melancolia cântecului de greer și a primelor scuturări de frunze. Văzu întrânși ca într'o destrămare a sufletului.

Niciodată n'a arătat mai multă bunăvoianță unei femei și niciodată nu i s'a răspuns cu atâta stângăcie ca acum. O teamă parcă o făcea să fie așa.

— Coane Gigi, mai uită-te și la dreapta. De ce să nu câștiți din două părți?

Și omul cu nasul lung și corioat până în gură, cu muchia ascuțită pe care ochelarii stau prinși de urechi, schiță din coada ochiului, ca săgeata pusă să te îndrepte în cale, un semn spre dreapta.

Gigi se uită într'acolo.

CLAUDE MONET: CATEDRALA DIN ROUEN

Doamna din mașina roșie îl urmărea atentă.

Ca și când privirile ei fură cârligele unei prize ce i se năpuse în ochi, în cap, începu să i se învârtască îndată, repede ca un ventilator electric, gândul care se oprise un timp. Și lăzait de ventilator se unduea până în ochi, în ochi, în creier.

Își întoarse capul. Priza se trăsese și gândul se opri. Dar se ciubări într'un loc, ca o gănganie cu ochi de argint viu, scilpitori și nestatornici.

— Din cauza lor n'am avut noroc.

Și găngania parcă îi răspunse răsând: „și n'ai să ai”.

Ca după o rotiță de telegraf se desfăcu o bandă de hârtie, scrisă: „măine îți se vinde moșia”.

— Haide domnule, vorbește! Ce-ai făcut?

Omul cu nas covoiat și cu ochelari legați de urechi, se sperie și începu să vorbească repede, tremurând.

— Am aranjat. Jumătate din datorie ca dobândă până la recoltă.

— Și dacă nu plătești atunci?

— Atunci... se vinde... A rămas să veniți la șeșe să faceți actul.

— Asta însemnează aranjat? Asta nu-i tot vânzare? Ba, pe deasupra să mai măresc și datoria cu încă jumătate. Asta e aranjat..

Pornise să se supere. Vocea i se îngroșea. Se întrerupse însă pentru că printre șirurile de mese o doamnă trecea spre eșire, căutând să-și ascundă scurtimea unui picior.

Gigi zâmbi a desertăciune. Numai asta era cauza. Altfel și ea ca și celelalte...

— Atunci vă aștept la șeșe să facem actul. Să trăești coane Gigi și... Omul surâse cu înțeles și fără să mai aștepte răspunsul care putea să fie prea energic, se ridică frecându-și mâinile și se pierdu printre mese.

Se uită după el fără nici un gând, privind balansul ușilor dela intrare. Mișcarea lor regulată îl mulțumia. Sgomoful tacămurilor îi venea pierdut în urechi: înăuntrul lor simțea ceva destinându-se ca un arc de coasornic. Și toate mesele parcă erau ocupate numai de omul cu tichie de aramă, de doamna din mașină și de ochii cu durerea primelor scuturări de frunze.

Se simți oboseit. Se ridică încet și plecă. Cele două uși deschise înăuntrul, se închiseră după el, îmbrâncindu-l în halul hotelului.

În stradă își iuți mersul spre casă.

Plecuse deacasă cu mult înainte de ora fixată. Ocolise drum lung, pe frânturi de străzi, numai ca să treacă timpul. Încecuse să se odihnească și neputând, pornise încet prin căldura stărnitoare. Se gândea cum să „aranjeze”. Sigur că au să se gândească și el și vor fi oameni de omenie. Destul au luat până acum.

Și gândurile se întortochiau prin mîntea lui ca și el pe străzile mărginate. Se întretăiau, se amestecau, pierzând și unii ca să prindă firul altuia, întălnindu-l din nou pe cel dintâi ca și când formau o impletitură, pornite toate din același loc...

Mergea inconștient ca dus de cineva. Începuse, în el, să facă apel la umanitatea celor trei pe cari îi va întâlni. Vor

bea așa cum le va spune acolo și răspunsurile pe cari și le da singur, îl făcu să se înveselească. Va reuși. Nu se poate altfel. Se uită la tablă cu numele străzii. Ii era necaz acum că nu ajunge mai repede. Cine-l pusese să nu ia trăsura? Scăpa o clipă mai de vreme de neliniștea asta chinuitoare. I se părea că semnează actul... Dar dacă nu-i mai găsește?... Trebuie doar la ora sease i-a spus. Se uită la ceas. Mai avea o jumătate de oră. La un colț o tablă albăstră îi arată apropierea. Iși luă mersul. Încă o stradă, bulevardul și chinul s'a sfârșit.

— Să fie la cheremul lor... Și toate acestea numai din nesocotința mea... Dacă aș fi avut noroc?

Cineva parcă răsă lângă el. Tresări. Se uită împrejur — nimeni. Doar tramvaiul ocolea cu tipăt de fier, spre bulevard coti și el. Cu fiecare pas acum neliniștea venea crescând.

La stația tramvaiului fu strigat. Omul roș își ștergea sudoarea cu batista scoasă dinprejurul gulerului. Se chină să iasă din mulțime, bălăbănind mâinile prin aer, fără nici un spor.

— Să trăești coane Gigi. Dumnezeu pe jos?... Veniți pe aici că e mai umbră... Pe mine m'a prăpădit zăpușeala.

Părul îi picura broboace de sudoare, curgându-i în jos în șerpui de apă. Se strângeau oprite de sârma ochelarilor, apoi se prelungeau pe umerii obrazului, prin scobitura nasului, spre gură. Batista o mta din mână în mână, nemai putând să pridaască.

Gigi cobori trotoarul într'acolo. Sirena unei mașini îi oprî în drum. Aproape de tot, trecu lin ca o barcă pe o apă liniștită, fără zgomot, mașina roșie. Din ea, doamna avu același joc ca acum câteva ore pe cale.

Împrejurul lui Gigi, strada început să se învârtăască repede ca o morișcă. Ochii i se pânzură umurii și steluțe bronzate se jroseau înaintea lui ca jocurile de artificioi. Sângele tot i se strănăse în picioare făcându-le grele de nemîșcat. Pe urmă pânza se destremă și din ea se'nfiripă, așa cum se fac din nori figuri fantomatice, mașina de adineaori, în locul pe unde trecuse. Se desfăcu singură, într'altele mai mici, din ce în ce mai mici. Învrăindu-se pe lângă el, în sărituri de veveriță și mai mici, ca broaștele, până când dispărură de tot.

În ascunzîșul din cuget, gândul de adineaori, culbărit ca o gănganie, încep să-și miște ochii de argint viu scilpitori și nestatornici și prin ei parcă îi vorbea răzând: „femea niciodată nu-ți aduce noroc. Numai încerca...”

Cuvintele se isbeau de păreții capului se'nțoreau și se repetau mereu ca un ecou.

Mașina era necontenit dinaintea ochilor lui. O vedea a ceea, apropiindu-se și depărtându-se de el, mergând înainte și înapoi ca o jucărie cu arc. Ii svăneau tâmpetele.

În femea din ea, Gigi le văzu pe toate ca și când ea ar fi fost nu o femeie, ci femea, intruchiparea lor, a tuturor. În tremurătorul nărilor dilatate era ritmul dorințelor tuturor, închise, ca un porumb în strânsoarea mării. Și ochii cu reflexe parcă din cele patru culori ale ochilor, adânc ca nemărginirea, întregau simbolul.

— Haide, ce mai aștepti?... Sfârșește cu un ceas mai de vreme. N'ai să ai noroc niciodată. Nu vezi că și aici, acum când joci ultima carte, ea te-a găsit? Sfârșește! — găngania avea în ochi, scilpiri de raze, înțepătoare ca acele.

— Coane Gigi, m'am prăpădit de căldură. E sease — ne așteaptă.

Tresări. Cuvintele scăpate prin ferestrele dinților lași, înfipte în gingi ca boa-

Mic

Tratat de estetică literară

SAU

Lumea văzută estetic

11

(CE ESTE FENOMENUL ESTETIC. SPECTATORUL)

5) EMOȚIA ESTETICĂ SAU FALSA-PLACERE ESTETICĂ (urmare).

Glasurele îngemănate ale artistului și spectatorului ajung indignate până la noi: „Cum? Numai spectacol? Toate durerile lumii transpuse în artă, numai prilej de bucurie? Lacrimile bogate pe care le varsă stimatea doamnă la teatru, la cinematograful sau în paginile romanului, nimic altceva decât o voluptuoasă perversiune a creierului?”

E drept că un autentic profesor universitar a găsit emoției estetice o formulă mult mai docă și chiar mai răpitoare:

„Emoția estetică este conștiința caldă ce avem de infinitele legături necesare între diferitele elemente ale capodoperei. Ea este nu numai de natură sentimentală, înțeleșională și valțională ci și mistică. Cu tot sufletul pătrundem capodopera și tot se umplă de mireasma ei. Într'nsa simțim, într'nsa înțelegem, într'nsa vom, într'nsa sântem. E o lume nouă și întregă în care înțrăm — o lume cu motivele ei de judecată de tendință, de simțire. Cât suntem sub farmecul capodoperei, suntem ea și nu mai suntem noi” (1).

Să fie oare această definiție numai o pragmatică năzuință spre exprimare a unei gândiri care n'a isbit să ia cunoștință de sine? (Situatie inferioară unei prostii roșite). Nu credem. Dar mărturisim că definiția de mai sus e pentru noi plină de nelămuriri, mai cu seamă în punctele esențiale. Într'adevăr: Ce să fie aceste „infinite legături necesare între diferitele elemente ale capodoperei”? Legăturile nu pot fi decât mărginite, și anume în raport cu elementele constitutive — și acele în chip firesc mărginite, spre a putea fi organizate, — ale capodoperei. „Legăturile”, apoi, nu trebuie să fie „necesare”, ci „exceptional necesare” altfel ar fi comune, adică banale, n'ar mai provoca emoția estetică, și deci „conștiința caldă ce avem de infinitele legături” n'ar mai putea fi „caldă”. Suntem apoi cu totul nedumeriți asupra unui fenomen miraculos, descoperit de autorul formulei: „Cât suntem sub farmecul capodoperei SUNTEM EA și nu mai suntem noi”. Cum s'o fi peșcând

1) M. Dragomirescu: Știința Literaturii, pag. 78.

bele de porumb, ajunseră la el cu o altă înțelegere: „măine ți se vnde moșia”. Grozăvia faptei îl îndemna să încerce până la sfârșit.

Dar auzi clar: „E în zadar! Haide, sfârșește!”

Se'nțoarse și plecă încet. Picioarele și le ridică greu, așa cum le-ar fi scos din noroiu cleios.

În retină se deslușea din ce în ce mai bine brovingul mic, deasupra divanului.

Și se duse drept înainte, într'acolo, unde în vâlmășagul trăsurilor, părea că-l așteaptă, retrasă deoparte, cuminte, mașina roșie.

MIHAIL ȘT. BAIȘOIU

această periculoasă minune? Dacă am voi să verificăm teoria cu fapta am ajunge la unele triste și umiltoare situații, pe care din parte-ne le refuzăm cu riscul de a nu resimți niciodată emoția estetică universitară. Nu poți citi, bunăoară, pe Oedip-Rege fără să te simți de adreptul Oedip-Rege, cu tot cortegiul de nelegiuri de crime și incesturi. În fața unui scaun sculptat, emoția estetică te face scaun — și așa mai departe.

Identificarea totală cu opera de artă prin vraja emoției estetice socotim că este cu neputință tocmai din pricina emoției estetice care spre a se produce și menține are nevoie și provoacă un exces de conștiință a simțimântului personal. A te identifica desăvârșit, așa cum scrie d'Profesor în stil liric, cu o capodoperă înseamnă de fapt a anula însăși aceea atitudine, profund egoistă și personală, care îngăduie ecloziunea plăcerii estetice, înseamnă nu a te delecta esteticeste la privilegiul lui Don Quihote, ci a fi Don Quihote — și e exclus ca acest personaj să-și poată da vreodată seamă de valoarea sa estetică!

Oare acea atitudine spectaculară, aceea voioșie independentă a spiritului pe care am dori-o creatorilor de artă și pe care o socotim absolut necesară spectatorilor spre a resimți plăcerea estetică pură, adică diferențiată de toate celelalte plăceri ale activității noastre sufletești, să nu fie oare un simplu refuz în fața nenumăratelor tragedii ale vieții, din care, de altfel, sunt alimentate operele de artă?

Dimpotrivă. Spiritul spectral educat, creator sau numai iubitor de plăceri estetice, fuge de elementele prea simple, de combinațiile prea cunoscute sau repetate și năzuiește — în virtutea legei de constanță a senzațiilor, care cere originalitate, adică neînțrerpuită înțrire a privilegiilor — spre un material și o formă cât mai complexe. Tot ce alcătuiește fondul tragic al existenței trebuie să vie astfel să înmulțască elementele marelui spectacol estetic: și opera de artă va fi cu atât mai prețioasă, cu cât artistul a fost mai conștient de planul de unie privește lumea, cu cât privirile lui au putut merge mai în adânc, cu cât expresia a fost mai adecuată, adică mai originală, și fermecul autenticității mai contagios. — iar plăcerea estetică va fi cu atât mai mare cu cât spectatorul va avea o mai vastă experiență artistică și o mai enrată conștiință a fermecatului „joc” al lumilor estetice.

6) Evul estetic.

Noi cerem artistului să redea original o privește originală, iar iubitorului de artă să privească și să se buene. Atât. Restul — oriât de grav — e altceva de cât estetic. Totul poate părea aci numai un joc de copii, și nici nu voim să fie altfel. E o umilire a omului, ne dăm bine seama, o atât de simplă doctrină, el care măsoară și cântărește stelele, străpunge continentele și vorbește cu unde frecvente între oceane. Dar ne amintim ca tot atât de umilț a fost bietul om când a trebuit să renunțe la visul lui de a găsi piatra filosofală, și de a transforma

pietrele în aur. S'a mulțumit să desfacă apa și aerul în elementele lor și numai de-aici iată, au ieșit miraculoasele pușeri ale radiului! Lumea văzută estetic este numai un joc de copii. Știm și credem în acest lucru de nimic. Dar presimțim că se apropie vremea când, eliberați de disciplinele tari ale realității, nu vom mai găsi altă scăpare din disperarea simțurilor noastre, în întregime deschise elementelor și violențelor vieții, decât în această educație elementară de a ne ridica pe un plan estetic, de a socoti lumea o priveliște creată pentru infinita delectare a existenței noastre, noi înșine, fiare, elemente sufletești originale pentru un alt spectacol, bucurie estetică a cine știe cărui alt Spirit, din alte lumi.

e) OPERA DE ARTA

1) Descompunerea personalității artistice

Din cele de mai sus cu privire la fenomenul estetic, am văzut că artistul e provocat să creze din pricina cu totul străine de emoția estetică și am văzut că, liric sau epic, obiectiv sau personal, artistul nu se poate oferi decât pe sine; am văzut apoi că plăcerea estetică este relativă, adică e un produs condiționat și de calitatea operei de artă și de calitatea spectatorului. Și acum când am ajuns la al treilea factor al fenomenului estetic, opera de artă, ni s'ar putea aduce învinuirea că intrucât e singura reacție absolută, durabilă și tangibilă în fenomenul estetic, am greșit că n'am situat-o în centrul lucrării noastre.

Vom vedea mai la vale că nici opera de artă nu este o realitate absolută în fenomenul estetic, dar să ne bucurăm de prilej spre a lămurii înainte de a trece mai departe, intrucât am avut dreptul să facem din personalitatea artistică și nu opera de artă cheja de boltă a acestui tratat.

Știm prea bine că nu numai existența durabilă a operei de artă, mult dincolo de viața pămăntică a creatorului, dar de provocare și menținere a plăcerii estetice, ar fi trebuit să ne silească să punem opera de artă în primul plan al fenomenului estetic: **operele de artă sunt și mai diferențiate decât creatorul lor.**

Teoretic, se poate cere creatorului de artă că între operele sale să fie nu numai alte distanțe, dar și alte legi. Ideal ar fi ca tot artistul, cu fiecare nouă operă de artă să vădească o nouă personalitate, perfect deosebită de cea cunoscută în opera precedentă.

Artistul conștient de disciplina sa face într'adevăr eforturi în acest sens, evitând să anuleze prin repetiție, viața operelor sale succesive. El corectează civilizații opuse sau depărtate, caută noi interpretări filosofice, face incursii în știință și tehnică, pleacă în călătorii lungi, ba adesea caută să se exprime în arte cu totul diferite, în muzică, în pictură, în sculptură, când e scriitor, dacă nu chiar în arta actorului. Toate aceste silințe sunt laudabile și demne de conștiința unui adevărat artist 2).

Ele însă nu duc la rezultate apreciable. De cele mai adeseori, și în ce are el mai caracteristic, artistul — chiar în operele în care se vădește puternic „noul” evoluției sale — nu poate ieși din unitatea personalității. Spulberarea unei personalități nu știu dacă s'a înfățișat vreodată într-o operă de artă realizată de o atare „personalitate”; și chiar dacă ar fi cu putință o astfel de spalberare (cum ne-o înfățișează unii psihicatri și unii romancieri cu profundă intuiție

2) Luigi Pirandello mărturisea odată unui ziarist că ar dorî să-și schimbe numele și să înceapă o nouă viață artistică.

Mignon

PRELUDII

Pe dealuri se bat nucii și mușcă'n vii rugina,
Atârnă răstignite de ziduri iederi stinse...
Cu irizări blajine se trece scurt lumina,
Și-auzi târziu în noapte, cocori spre zări încinse...

De-acum va plânge vântul prin parcuri de'ntomnare...
Deșert ca niciodată pe geam voi trage-oblon;
Și chipul tău, Eleno, de sudică splendoare,
Va retrăi în strofe; dumnezeiesc Mignon!...

VEACUL XX

Făptura ta, Elena, sculptată cu suplețe,
Cu ochii în migdală și înopțați adânci,
Aș vrea s'o sap puternic în versuri, ca în stânci,
Să-și fulgere prin vreme suprema-i tinerețe!

Dar veacul ne zâmbeste cu-atâta înțeles...
Boschete somptuoase de trandafiri apun —
Pe spirălate trepte nu-s trene de păun, —
Ne țipă azi claksonul și sportmenii ne rîd des...

„Înțelepciune tristă...” — așa mi-ai spus cândva...
Prietenă, dojana îți dreaptă, dar ce'nseamnă?
Ascultă! Pe trotuare pocnesc castane-a toamnă...
Și Freud trăiește astăzi — epoca mea și-a ta!...

CONTRAST

Și într-o după-amiază de August luminos,
Când mi-ai vorbit suavă de țara ta din Sud
Cu portocali în floare și îmbătări de nud,
Și unde Sapho plânse atât de furtunos —

M'ai întrebat, Elena, și despre țara mea...
Și fi-am șoptit de șesuri cu aur mult de grâu,
Cu oameni și căsuțe în alb, pe lângă-un râu,
Și cu tăceri în care e o poveste grea...

Căci cei de-aici, Elena, au toți o taină-adâncă...
In noi trecutu-și sună ecouri încă tari —
Și nu de mult din noaptea de codri seculari,
Ne căutam dreptatea cu pumni vînjoși de stîncă!...

Acum la noi belșugul și pacea înfloresc...
Dar undeva în funduri zac vijelii și lacrimi;
Și flacări când ne mușcă svăcnim noian de patimi —
Și totuși, vezi Elena? — Ce pașnic îți vorbesc!...

T. PAUNESCU-ULMU

psihologică) imaginația creatoare tot ar da operei de artă acea unitate pe care autorul în viață s'ar putea să n'o aibă.

Nu ne vom ascunde însă după o idee, numai de dragul de a părea consecvenți și vom recunoaște că nici personalitatea artistului nu constituie o unitate originală absolută. Dacă n'am avut până azi multe cazuri de totală învoire a personalității creatoare, s'ar putea de-aici înainte să avem. Opera de artă va trece atunci în primul plan, ca cheja de boltă a altor tratate de estetică, urmând ca în locul familiilor de artiști să avem serii de opere de artă. Trebuie să recunoaștem cinstit că personalitatea ni s'a făcut doar mai comodă în vederea construcției de față, fără a socoti că am construit pe un teren de o soliditate perfectă. Personalitatea trebuie socotită doar ca unitatea convențională și comodă a acestui tratat. Spectatori cu gusturi mai exersate și mai avide, au dreptul prin urmare să treacă mai departe, la opera de artă și

poate — cine știe? — la o descompunere și mai subtilă, chiar a operei de artă, pentru punerea în valoare a unei unități și mai prețioase, în vederea multiplicării priveliștilor lumii — și tot astfel la infinit.

De la acest relativism înainte putem găsi unități de-asupra sau dedesubtul punctului pe care-l ocupă aci personalitatea. Am văzut „amalgamul” personalității, care poate fi desfăcută în elemente noi, ne putem apropia de realități în care totalitatea personalității este ucindestulătoare și se grupează, în virtutea unor legi ce urmează a fi descoperite, în unități artistice supra-individuale, și în care unități „personalitatea” sau o parte din „personalitate” intră ca element component, iar nu ca element perfect original.

Putem da pilda — numai într-o privință — a lui Bandelaire, care voia să întregască ceva, în aceeași linie cu Edgar Poe; pe Mallarmé care voia, — de-

CARICATURI

Ploaea electrică

Ploaea electrică arde sălbatic
Norii de puf pe un cer inflamabil;
Varsă'n zig-zaguri de foc și jărătic
Jerbe aprinse pe cimpul arabil.

Pomii cu galbene mini de schelet
Cer îndurare cu ochii spre cer;
Ploaea electrică svârle concret
Focuri bengale și ace de fier.

Zace un arbore carbonizat.
Fructele ploii sonore se coc;
Iulgerul repede a'ncrușișat
Cu paratrăsnetul, spada-i de foc...

ALEXANDRU BILCIURESCU

asemenea numai într'o privință — să înțelegă ceva prin Wagner; pe Paul Valéry care întregeste ceva din Mallarmé) etc. Toate acestea sunt numai indicații; ele pot constitui subiecte reale de studii estetice.

Prevenim pe cititori că prin alăturarea unor particule dintr'o personalitate de particule ale altor personalități, în vederea creării unei entități orginate supra-individuale, nu urmărim cătuși de puțin să reinviem „estetica” socială sau morală, înlăturată în prima parte a acestei lucrări. Unitățile a căror critică am făcut-o — sufletul moral-social, colectiv — sunt prea grosolane pentru vremea noastră, nu mai pot mulțumi un om de gust de azi, și de cele mai adeseori sunt în afară de sfera fenomenului estetic.

Distincția de mai sus — descompunerea personalității, alcătuirea unei „personalități” estetice noi, fără persoană, din particule individuale — are tocmai de scop o înțelegere a originalităților posibile, iar nu o reconstituire a blocurilor comune.

Cu diversitatea personalităților, cu descompunerea lor în opere diferite (atunci când sunt diferite) cu îmbinarea personalităților (atunci când e vorba să se creeze o unitate nouă supra-individuală din particule sufleteste individuale) — natura însăși se „joacă” voioasă, din dorința de a menține pururi vie plăcerea estetică, prin multiplicarea la infinit a privilegiilor lumii.

3) „Depuis la mort de Mallarmé, il est certains sujets de réflexion que je n'ai véritablement jamais plus considérés. J'avais longuement rêvé d'en entretenir Mallarmé, son ravissement brusque les a comme sacrées et interdits pour toujours à mon attention”. (Paul Valéry: Stéphane Mallarmé, Nouvelle Littéraires, 13 Oct. 1923).

F. ADERCA

E V A

Vreau să se știe că nu sufăr remușcări. Sufletul mi-e liniștit. Mă feresc însă de oameni și arăt dezamăgit pentru că sunt nevoit să fac astfel. Altminteri, puțin îmi pasă de ei și de părerile lor. Eu știu că adevărul nu mă înșală. Dimpotrivă — de ce să n'o spun? — mă desfată. Da: mă desfată. Mă bucur când gândesc la moartea aceasta care a cutremurat atâtea suflete, și mă bucur pentru că al meu nu s'a cutremurat. Acum vreau să aștern pe hârtie faptele; nu pentru că năzuiesc să fiu numit și eu un autor, ci numai pentru că lucrul acesta mă desfată.

Seriu pentru mine; numai pentru mine. Vreau să se știe aceasta.

Lucrurile s'au petrecut astfel. Prietenul meu vorbi când ajunse pe culme:

— Nu mai cunosc poteca... am răstăcit-o... și pe drumul acesta omătul acoperă văgăunile...

Cuvântul îi era tremurat, iar când își întoarse fața către mine mi se păru că zărește o lucrare de spaimă străbătându-i ochii.

Eu rămăsesem în urmă cu Eva, și privirea mi nu putea pătrunde întinderile albe. Iar izbitorile viscolului mă împiedecau să aud vorbele prietenului. Cu ochii micșorați și biciuiți de neaua înghețată, — îl priveam cum cercetează, de pe culme, zărea. Și cum steteam așa, simțeam tremurarea Evei, atârnată de brațul meu. Am întrebato fără să zămbesc dacă îi e teamă.

Nu mi-a răspuns dar eu ghiceam tot ce se rotește în sufletul ei de față îndrăgostită. Și mi privii iar prietenul. Eva s'a apropiat de mine scoțându-și grociu un picior din zăpadă. Auzii o șoptă.

— Mai bine rămăneam în sat...

Am urcat anevoie, proptindu-ne în mâini și afundându-ne la fiecare pas în troenc. Eva avea obrajii aprinși și răsufla adânc. Nu vedeam nimic în față, decât aceiași întindere albă, adăpostită. Je stânci. Jos, în vale, brazii suerau înțepeniți adumbrându-se, la răstimpuri de neaură. Eu gândeam la lupi și la poveștile cu călători înghețați pe drumuri de munte, — și îmi era teamă. Dar nu lăsam să se ghicească ce gândeam. Mă desfatam citind în sufletul prietenului meu și, câteodată, mă oream în zăpadă, strângând brațul Evei și-l priveam. Răscolea cu ochii depărtările și asculta viscolul înfiorat. Mie, — tot mai mult îmi era teamă, dar zăbeam. De ce să știe Eva că mi-era teamă?

Umblam tăcuti. Cine n'a fost vecin cu moartea în mijlocul întinderii albe, nu poate înțelege tăcerea noastră.

Eu simțeam trupul Evei cum se cutremura de câte ori se infunda în omăt, și mă duream privirile ei, când fără să vreau, slăbeam brațul, cătând s'o pornesc singur înainte. Nu mi-e rusine să mărturisesc că mă îngreuna Eva și c'ași fi fost bucurare s'o las singură. Iar eu simțea lucrul acesta și-și înțepenea dureros brațul de al meu.

„Eu n'am darul să zăgrăvesc în caetul acesta toate amănuntele sufletelor noastre, pe cari — vreau să mă credeți — le culgeam la fiecare clipă, desfătându-mă cu ele. Eu sunt un biet paznic în cetatea căștilor și nu pot împlini cuvinte măiestre așa cum împletesc aceia cari sunt înzestrați. Am aflat însă în clipele când ne căutam drumul spre adăpost cum că aceia pe care noi o socotim viață e numai un cuvânt.

Alta îmi apăru atunci viața adevărată și cunoscând-o, — m'am bucurat. Și am socotit că e nerod lucru să-ți simți vino-

văpe când te supui poruncilor ei. Să nu se creadă că încerc să mă apăr sau cer îndurare pentru cele ce s'au întâmplat în urmă. Nici nu gândesc.

Îmi bat joc de tertarea oamenilor pentru că am aflat joscnicia lor pe care și-o ascund sub vorbe. Eu sunt mândru de cele ce-am făcut, pentru că alții n'ar fi avut tăria să le facă...

Nu pot ascunde că eram la capătul puterilor când — după urcușuri și coborâșuri — am ajuns în vale. Înghesuți între două albi de zăpadă udă, pârăul își contopea sbuciumul cu cel al viscolului. Puntea fusese luată de ape și ne-am privit atunci toți trei, și ne-am înțeles toți trei din privire. Eram atât de sfârșiți încât ne ispăsea gândul să ne întindem acolo, jos pe zăpadă. Eu însă știam că lucrul acesta e moartea, și nu m'am slăbit să le-o spun. Fetele lor s'au făcut albe. Au cătat spre pârău, cumpănindu-se în bătaia viscolului.

Prietenul meu încercă chiar să pășea deasupra zăpezii străvezii, dar căzu în valtoace pline cu apă și vestimintele i se lipiră de trup până la subsuori. Târându-se în pământ, — ne ajunse. Avea o lucrare ciudată în ochi și n'am mai înțeles nici un cuvânt din cele câte le-a rostit. Aceasta, de bunăseamă, pentru că îi elanțianau dinții...

Lucrurile s'au petrecut apoi întocmai după cum le eugetasem eu, când am pășit în cuprinsul întinderii albe. Și nu mă sfîșie să le mărturisesc desgolite de podoabe și muștrări mincinoase de cuget.

În jurul nostru se învălmășeau țepi de omăt, și noi simțeam că aceia era moartea. Credeți că mi-era teamă? Trupul meu se încorda în apropierea morții, dar mintea și sufletul meu se pierduseră. Așa e: nu mai aveam nici suflet nici minte. Eram o piatră, sau o fiară de pădure, sau un portocal neflorit, — și mă mândream de lucrul acesta. Mintea și sufletul nu mi-au folosit la nimic și eu le-am aruncat. Trupul meu cloceea de viață, și viața îmi era deajuns. M'am bucurat simțindu-mă viață și am urât cu ură ceiace simțeam că-mi aduce moartea.

Eva lăcrăma și cătu dureros la prietenul meu. Dar înțelegem că schimbări neîndurate se petrec în sufletul ei. Din pricina oboselii nu mai puteam tremura, și din pricina frigului nu ne mai puteam înfricoșa. Teamă de întindere aceia albă o teamă sticloasă și oarbă. Și am simțit cum ne luptăm cu noi înșine ca să nu ne odihnim pe zăpadă și atunci am rostit iar cele patru cuvinte:

— Lucrul acesta e moartea.

Dar nu mai credeam în ele.

Ce s'a petrecut apoi în mine, — nu mai mi-aduc aminte. Aveam grumazul încordat ca o fiară și am pornit piept în piept cu viscolul, înapoi pe creastă. Cunoșteam acolo sus, o temelie de piatră, zgrunțuroasă în care dormea, în vreme de vară paznicul funicularului. Și am simțit că locuința ferecată a paznicului e viață. M'am desburtat de trupul Evei care atârna greu și am lăsat-o să se lupte singură cu viscolul ce răscolea omătul. Îmi pare că am auzit un gemăt, dar poate mă înșel. Poate n'a fost decât vântul.

Nu înțelegem nimic și viața din mine se bucura de aceasta. Pășeam cu greu și chiar crezui o vreme că sunt lipsit cu totul de picioare, atât de înghețate îmi erau. Veni apoi rândul mâinilor. Le afundam în zăpadă și zămbeam pentru că mi se părea că nu le afund. Auzeam numai viscolul, și prin viscol răsuflarea

Evei. Se ținea cu greu pe urmele mele și poate se gândea. Se gândea la mărturisirea ce i-o făcusem cu două zile mai înainte : că mi-e dragă. Că făptura ei e măngâierea ochilor mei și viața ei mai prețioasă ca viața mea.... „Dar puțin îmi pasă ce gândește Eva acum!” — simțeam eu că-mi zice sufletul.

Prietenul meu nu se auzea prin viscol și eu nu întorceam capul să-l văd. Mă apropiam de căscioara paznicului și simțeam cum îmi bate inima. Acum mă gândesc că putea să mă înconjure lupii dar atunci nu mă gândeam. Acum gândesc că oboseala mă putea țintui departe de căscioară, dar atunci nu gândeam nimic. Nu mai suflam și închisese ochii ca să nu-i mai văd depărtarea. Când mă aflu-dai pentru cea din urmă oară în troianul din fața ușii, s'ar fi spus că ingenuchia-sem. O sfârșeală fără margini mă îndemna să rămân acolo, în omăt. Dar cineva din mine mă ridicat dureros. Am bătut cu pumnul în scândura ușii; parcă n'ași fi știut că locuința paznicului e pustie. O răscolire de viscol îmi aduse un geamăt curmat, care mă înfioră. Rămăset o clipă cu sângele înțepenit, neînțelegând că prietenul mă striga cu răsunarea ultimelor puteri. Il auzii prelung, întretăiat, istovit, cum mă cheamă, și auzii în urmă tipătul de pasere rănită al Evei. Și atunci repezii cu o spaimă neghioabă toporișca în scândura ușii. Un gălgăit de viață simțeam cum mi se urecă năvalnic spre gășle. Loveam scurt, tăcut cutremurat de simțul acela sticlos al morții, pe care îl ghiceam în glasul adus de viscol. Scândurile au sărit sfărâmate, lămurind a doua ușă legată cu sârmă. Smulsei cu un geamăt sârma și mă azvârlii înăuntru. Nu mi-e rușine să spun că tremuram ca o fiară înspăimântată și că mă rezemai multă vreme în ușă. Apoi puțin câte puțin, îmi căpătaiu cumpătul. Mă ușurai de sac și de pelerină și mă trudii să aprid focul în sobă. Când izbuții, am zămbit și am vorbit singur.

Târziu, auzii pași grei, și se deschise ușa. Nu ridicai capul, dar simții că intră Eva. Sângele îmi lovea crunt obrajii dar puțin îmi păsa atunci de obrajii mei.

Au trecut clipe grele ca omătul unei ierne întregi. Eu nu ridicai capul. De ce să-l ridic? Parcă nu simțeam că Eva stă acolo, lângă ușă, și că privirea ei mă muștră? Muștrarea femeiei căreia tu însu-ți i-ai mărturisit că o îndrăgești. Cum am simțit atunci că o urăsc pe Eva!... Ași fi bîcniuit-o pe obraji, și i-ași fi smuls cu colții privirea aceea care mă ardea pe creștet. Dar, vezi, nu s'a întâmplat așa. Ci am auzit-o cum se apropie de mine și cum mă roagă. Ce mă ruga? ce mă ruga? Domnul ar putea ști, pentrucă mie îmi erau duse gândurile alurea. Și eu nici nu o priveam, căci ochii îi aveam înțepeniți în flacăra stingherită, între lemnele ude. Și atunci am auzit... Credeți că mi-a fost teamă? Eu nu știu.

Eva a înțeles târziu că lupii sunt în vale : a țipat, a ingenuchiat, a plâns. Nu credeam că ar mai fi putut desfășura atâtea forte, și am înmărmurit ascultându-o. Nu mi-ași fi închipuit că își mai iubea atâtea fratele, după o zi de viscol. Era prietenul și ea îi era soră. Și simțeam deocolo, din căscioara paznicului, cum jos în vale cineva e aproape de moarte. Și ascultam înfiorat viscolul ca să-i prind vre-un geamăt. Dar n'auzeam nimic, decât același huet infundat al lupilor. Și atunci i-am spus Evei să se ducă ea să-și cante fratele, iar eu m'am prefăcut neputincios și bolnav.

Da m'am prefăcut : nu mi-e rușine să scriu aceasta, pentrucă aceasta a fost viața. Dar parcă eu nu știu acum că Eva a înțeles tot, tot?...
Nu mă așteptam însă la cele ce s'au

petrecut în urmă. Eva a eșit odată cu o zvăcnitură a viscolului, și am auzit câteva timp pași grei pe omăt. Apoi, — nimic. Rămăsei înfrigurat lângă sobă, și simțeam cum îmi furnică sângele în picioarele cari începeau să se desghețe. Am ascultat o vreme, apoi am obosit și am vrut să înțepenesc țemeinic ușa. Am sărit însă înspăimântat înapoi, intrase Eva ca o furtună. N'a vorbit nimic ci s'a alipit de mine. Simțeam cum tremură trupul înghețat și mâinile cum îmi înțeșteau brațul. A stat așa multă vreme, și huetul haitei se apropia de căscioară. Eva îmi ajută apoi să înzdrăvenesc ușa, și se apropie de sobă.

Tremura mereu.

Cât am stat așa? O știe poate Domnul. Mi-amintesc, însă, cum, spre noapte, n'am mai auzit fiarele și cum vorbii Evei să se păzească de îngheț. Cuminte Eva mă ascultă și începu să-și frece unul câte unul picioarele. I-am căutat privirea, dar ea nu privea nimic.

În mine creșteau clocotind puterile. Simțeam că eu sunt stăpânul în căscioara paznicului, și că Eva e roaba mea. Și gândul puterii mă înfioră și eu mă gândeam din ce în ce mai puțin la haita de lupi și la acela care, poate, murise în vale. Am căutat în sac și am scos lumânarea. Simțeam că are să se petreacă ceva neașteptat, și deacea o aprinsei înfiorându-mă.

Eva adormise cu capul pe brațe cu genuchii goi. Am privit-o mult mult. Viscolul se înțețea, și auzeam lămurit omătul troienindu-se în ușă. Atunci simții cum năprnic poftesc trupul Evei...

MIRCEA ELIADE

Pe rază

de stea argintată, trimis-ai în umbrele serii, tot focul dorului tainic, spre pragul casei din vale.

Și eu fericit l-am ascuns în cădelnița dragostei sfinte...

Tămâia inimii mele s'a aprins în cădelnița scumpă, și fumul cu arome divine mi-a atins ființa cernită, cum rugăciunea smerită sărută sfioasă vestmântul dumnezeirii...

De nu-ți trimiteai tu, Stăpână a inimii mele bolnave, în taină de-amurguri scântea păgânelor doruri de seară, pe raza de stea argintată, tămâia dorniceii inimii nu-mi parfuma haina ființei cu arome din raiuri pierdute și noaptea dormea liniștită în cădelnița dragostei mute...

Și simt cum chinul se stinge în fumul tămâiei aprinse și vrejul nădejdiilor înfloreste și lin se leagănă 'n suflet, iar inima-mi saltă și cântă, știind că nu părăsită muri-va în pustiul surghiunului dușman...

Iar noul ce întuneacă zarea, atins de dragostea-ți caldă va arde ca o făclie, luminându-mi drumul ce duce spre prispa ta arsă de doruri, ființă din rai...

Z. SANDU

CLAUDE MONET : DEJUNUL

ARDEALUL ȘI PROBLEMELE CULTURALE

Un document al vremurilor

Am anunțat în numărul trecut, că vom publica azi articolul apărut în ultimul număr al ziarului „Tribuna”, prin care se anunța încetarea apariției. Acest articol e un puternic glas de durere și de revoltă pornit din sufletul întregului neam românesc ca un protest împotriva împilării maghiare de mai bine de o mie de ani.

Iată, în transcriere exactă, acel document al vremurilor de restriște, prin care a trecut neamul românesc :

„Montesquieu, marele cugetător politic al veacului al XVIII-lea, constata că nu există o tiranie mai revoltătoare ca tirania săvârșită la umbra legilor. A fost dat guvernelor maghiare ale erei dualiste să confirme odată mai mult, să probeze cu vârf și îndesat temeinicia de granit a tristului adevăr, care profetia izbucnirea teribilei revoluției franceze.

„Tiranja la umbra legilor”, această-i atitudinea, ne care actualii bărbați de stat de la Budapesta o păstrează de zece ani față cu mișcarea legală a naționalităților din țara noastră. Aceasta-i atitudinea lor față cu noi, Românii, indeoschi și în prima linie cu „Tribuna”, organul partidului național român.

N'a existat și nu există gazetă în Ungaria, care să fi suferit atât de mult pe urma tiraniei săvârșite la umbra legilor ca ziarul nostru. N'a existat și nu există gazetă, a cărei istorie să înregistreze alătea procese de presă, atâția redactori aruncați în pușcării ori alungați peste graniță, atâtea zeci de mii de fiorini plătiți, drept amenzi, la mâna judecătorilor, constrânși să se plece osindelor dictate de Curțile cu jurați.

De la 1884, când o seamă de Români de bine, au întemeiat „Tribuna” și până în zilele noastre, când fruntașii partidului se găsesc grupați în jurul ei, ochii bănuitori ai procurorilor nu ne-au pierdut o singură clipă, iar tribunalele, — chemate să condamne pe hoțul de

păgubaș, — au încercat în fiecare moment să provoace pierzarea noastră.

La 3 Februarie 1884, nu se împlinise nici anul fondării „Tribunei”, și întâiul ei proces se desfășura în fața Curții cu jurați din Sibiu. Verdictul de achitare unanim al membrilor Curței cari nu îndrăzniră a călea în picioare dreapta judecată, înverșunată atât de mult pe cei ce urzeau prigonirile fără de sfârșit, cari urmăreă curând după aceea, în cât un ordin arbitrar al guvernului desființă Curtea cu jurați din Sibiu și ne dete pentru totdeauna pe mâna cetățenilor maghiari de la Cluj, cunoscuți pentru sovinișmul lor fără măsură și pentru pornirea lor pătimase împotriva oricărei expirații naționaliste a neamului românesc.

Povoial proceselor de presă porni apoi cu furie, fără să se mai oprească vreodată. Anul 1888 ne aduse două procese, cari se terminară cu grele osânde la pușcării și cu amenzi bănești. Un nou proces, cu acelaș sfârșit, urmă la 25 Aprilie 1888; anul 1889 ne mai hărăzi unul, iar anul 1890 două, a căror victimă — preotul Ioan Macoveiu, — își jertfi chiar viața, murind la scurtă vreme după ieșirea lui din pușcării, unde-și primejduise sănătatea.

Întreaceea, mișcarea noastră națională, în loc de a se potoli, lua pe zi ce merge un avânt tot mai puternic. Începură mărețe conferințe ale partidului și actele politice neperitoare ale deputăției la Viena, ale agitației în străinătate ale proceșelor monstre în chestiunea „Repliei” și a „Memorandului”. „Tribuna”, care devenise acum organul comitetului național și purtătoarea cea mai neobosită a luptei lui prin presă trebuia în-gemochiată cu orice preț.

Dela 1895 înceoace procesele sporiri în chip nemaipomenit. În zece ani, dela 1895—1902, organul nostru singur a fost osândit în optsprezece procese mari! Și când văzu guvernul că nu capitulamă nici

acum, în anul 1903 năruî asupra noastră un potop de procese, care pare a voi să ne surprindă în fiecare zi cu actele de acuzație ale procurorilor.. Trei procese ni s'au judecat până acum, alte trei procese ni s'au făcut în zilele din urmă; știe bunul D-zeu câte ni-se mai urzesc de aici înainte.

Un lucru este în afară de orice îndoiială. Guvernul ne-a jurat perzarea. A spus-o chiar procurorul, la Cluj, în procesul cu faimoasa osândă de aproape un an și jumătate pușcării și de unsprezece mii coroane—cauțiunea ziarului!—amendă. O spun procesele din urmă, cari privesc trei numere consecutive ale „Tribunei” — adică un proces pe fiecare zi, ceoace ar face vre-o 300 procese pe an!

Unde am ajuns? Am ajuns acolo, că toți redactorii și colaboratorii noștri sunt dați în judecată: unii zac în pușcării, alții se pregătesc să-i urmeză. Am ajuns acolo, că toate capitalele noastre sunt sleite și cauțiunea jurnalului confiscată. **Cu ziua de azi „Tribuna” nu mai poate apărea...**

Așa dar guvernul și organele lui s'ar putea bucura: ar putea crede că și-au ajuns scopul. Noi însă bine știm că zădărnica este bucuria lor și că scopul nu și-l vor vedea ajuns în vecii vecilor.

Fruntașii noștri grupați în jurul „Tribunei” și marele public românesc își cunosc datopia. **Dacă organul nostru a căzut sub loviturile teroarei, un altul îi va lua locul în curând și lupta noastră va porni cu o putere, cu o credință în viitor și cu un entuziasm cu atât mai cuceritor!**

Astăzi însă, când inima noastră plânge, iar sufletul nostru înaltă accente de protestare împotriva vrămașilor Dumnezeuului etern al dreptății: astăzi, când publicăm numărul nostru din urmă și când ne luăm cu durere adâncă rămas bun dela toți cititorii, astăzi ne împlinim o datorie sfântă, declarând cu limbă de moarte în fața fărăi și a tuturor prietenilor sinceri ai monarhiei noastre și ai dinastiei:

1. că adevărul poligotic al acestui stat, ideea autonomistă și tradiționala alipire către tron, principiile politice fundamentale reprezentate de ziarul nostru, au fost pentru lupta noastră de 20 de ani totdeauna stelele conducătoare.

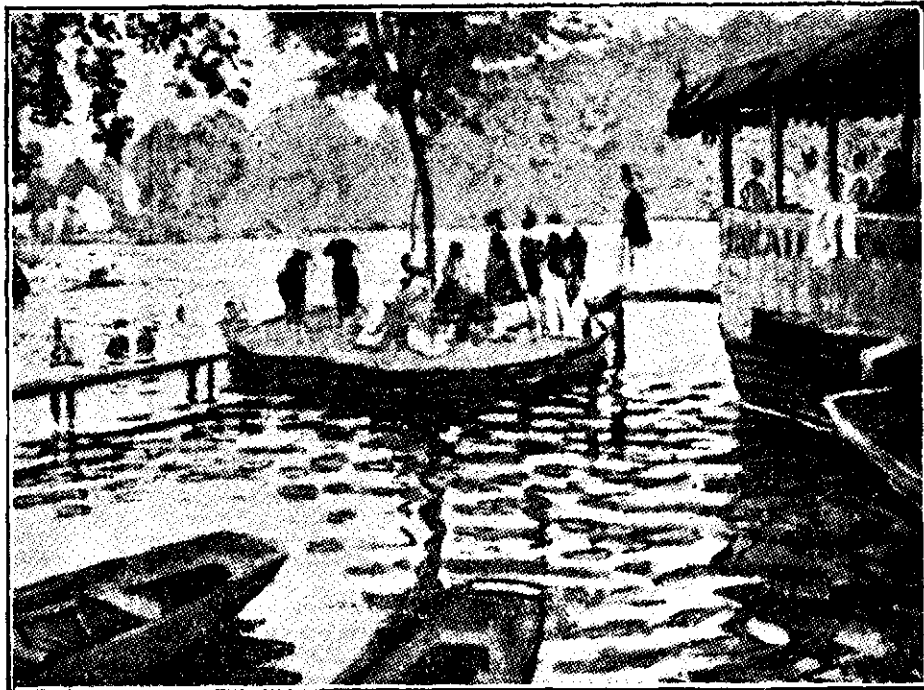
2. că aceste principii loiale au fost cauza cea adevărată a suprimării organului nostru de către guvernul înscenător al prigoanei de teroare;

3. că nu vom renunța niciodată să proclamăm bărbătește aceleași principii în viitor — convinși că ele servese deopotrivă și binele neamului nostru și interesele patriei noastre comune și ale monarhiei întregi. **Autonomiști naționali și dinastii sinceri:** Iată confesiunea politice noastre din trecut și din viitor. În acest semn am luptat și din viitor. În acest semn am luptat noi, în el vor lupta în curând urmașii noștri!

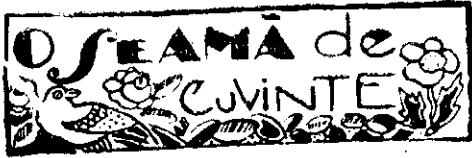
Sibiu, în 28 Aprilie 1903.

Redacțiunea „TRIBUNEI”

Poporul român s'a ținut de făgăduința făcută în acest articol, prin care se încheia o epocă de lupte glorioase pentru slănda dreptate omenească, luptând mai departe pentru izbânda definitivă. „Tribuna” n'a mai reinviat, dar lozincă dată prin ea că pentru toți românii soarele răsare la București a rămas o stea conducătoare până la sfârșitul luptelor politice, care s'au terminat cu prăbușirea fetei monarhii austro-ungare.

CLAUDE MONET: LA GRENOUILLERE

Eduard VII ilustru suveranul primea tucori pe nepoții săi la masă la el. La una din aceste reuniuni intime, unul din copii se arată a fi foarte vesel, ne-socotind astfel întregul protocol sever.

— Bunicule, bunicule... strigă el.

Eduard VII se uită mirat la el.

— Ar trebui să ști, zise el cu un glas sever că un copil bine crescut nu vor-bește la masă decât atunci când e între-bat.

La auzul acestei dojana, micul prinț plecă capul în jos și nu mai deschise gura până la slășitul mesei. La desert, bun-icul îmbufnat, i se adresa cu blândețe:

— Acum poți spune, ce-ți părea atât de interesant adineauri.

— Ah! oftă copilul, acum e prea târ-ziu! Ai mâncat-o.

— Am mâncat, ce?

— Da! Musca! Ea căzuse în farfuria dunitale. Voiam să ți-o spun, dar mi-ai zis că un copil bine crescut nu vorbește neîntrebat. Atunci am tăcut și ai înghî-tit-o împreună cu salata.

Lordul Leverhulne făcea odată parte dintr-un jurii de pictură. A doua zi după distribuirea recompenselor veni la el un băiat sărac și începu să se vaită.

— Opera mea era cu adevărat mă-reasă. Și ea n'a obținut măcar o men-țiune. De ce?

— Înțelege, îi zise lordul Leverhulne cu blândețe și cu oarecare jenă, ai ex-pus un pește straniu anormal, pe care l'ai botezat cu numele de rechiu. Se ve-de că n'ai văzut nici odată rechini?

Atunci celălalt îi răspunse cu amără-ciune:

— Tabloul acela care a obținut pre-miul întâiu reprezenta îngeri. A văzut el oare cândva îngeri?

Voltaire primea foarte bine pe cei cari veneau să-l vadă în castelul său dela Ferney. Un nou sosit, încântat de pri-mirea ce i se făcuse, își arată intenția de a rămâne 6 săptămâni în această lo-cuință, pe care o găsea admirabilă.

„Dragă domnule, îi zise Voltaire râ-zând, văd bine că d-ta nu vrei să se-meni cu Don Quichotte”.

„Cum așa?”, întrebă oaspetele mirat.

„Don Quichotte lua hanurile drept castele; dar d-ta iei castelele drept han-uri”.

Augustine Rohan, celebra societară a comediei franceze, care a fost una din femeile cele mai fermecătoare din timpul ei, nu-și ascundea vârsta. Ea o mărturi-sia la orice prilej.

Una din prietenle ei din copilărie în-să, artistă ca și ea, avea obiceiul stupid de a căuta să se întinerească cu toate că toată lumea cunoștea data nașterii sale.

Odată pe când amândouă se aflau la niște prietene și ea căuta să scadă șapte sau opt ani din vârsta sa, Augustine Ro-han zise:

— Cum se poate, draga mea, mi se pare că eram de aceeași vârstă... pe vremuri?

Și cum cealaltă protesta, Rohan mai a-daose pe un ton foarte serios:

— La urma urmei, se prea poate, ca eu să fi îmbătrânit cu șapte sau opt ani... de atunci...

RUD. A. KNAPP.

Cronica muzicală

Al cincilea și al șaselea simfonie popular (dirijori: Mihail Jora și Alfred Alec-sandrescu). Recitalurile pianistului Sauer. Concert de Harpă dat de Margareta Gri-gorescu—Mihailesen. Concertul tenorului Octav Cristescu.

Și încă ar fi trebuit să mai adăogăm la acest titlu concertul simfonic extraordi-nar dirijat de Hermann Scherchen, con-certul dat de d-tele Anghel, reprezenta-țilo extraordinare ale „Operei Române” cu Raicelli și, — mai extraordinare — cu Jovita Fuentes (malaeză, japonizată de reclamă, pentru rolul geishei Butterfly), apoi audițiile „Caselor Naționale”, și ale „Ateneilor populare”, pentru a ne putea da seama de avântul înfășișat de mișca-rea muzicală în timpul din urmă. Numai enumerarea — incompletă desigur — în-cercată aici, poate explica, în parte cel puțin, acea ușoară rezervă de care presa zilnică s'a simțit sezisată în privința fre-cventării exhibițiilor muzicale.

Oricum, să nu ne ferim a constata și a însemna și noi aci, faptul că, mai ales concertele simfonice, nici cele „extraor-dinare”, nici cele „populare” — diferența între ele n'am putut-o stabili din conce-tele de până-acum decât în privința pre-ferințelor de intrare — nu mai sunt cerce-tate cu asiduitatea obișnuită. Publicul nu se mai înghesuiește, ba chiar ocolește simfonicele.

Îngrijorarea nu poate fi lesne înlătu-rată. Este doar sigur că un auditor edu-cat pentru muzica pură și simfonică mai ales, se poate obține numai după înde-lungată, conștientă și sistematică pregă-rire, iar o mișcare de creațiune simfoni-că greu se poate bătui fără sprijinirea acordată de interesul masei auditorului. Școala de compoziție muzicală franceză de astăzi își află reazimul și stimulul to-mai în auditorul conștient, educat meto-dic de diferitele asociațiuni și grupări orchestrale fondate în Franța după răz-boiul dela 1870.

Înviniurile aduse de critică orchestrei „Filarmonica”, strămtorarea finanțară ce-și produce efecte și în viața muzicală, prețurile de intrare prea ridicate tocmăi pentru straturile sociale în care necesită-țile culturale-muzicale sunt mai vii, iată o altă serie de motive care, îndreptățite ori ba, sunt de natură totuși a împușina numărul vizitatorilor simfonicilor. Cât privește calitatea simfonicilor, atât în ceace se referă la alcătuirea programe-lor de concert, cât și la execuțiune, cri-tica n'a fost prea crufătoare.

Și rezultatele se văd. O îmbunătățire a situației simfonicilor se poate constata fără îndoială. Compozitorii noștri frun-tași Alessandrescu, Jora și Otescu au pre-luat asupra-le o parte din îndatoririle organizației simfonicilor și au pus la con-tribuție capacitatea lor muzicală atât pen-tru formarea repertoriului, cât și pentru conducerea concertelor ca dirijori.

Astfel am putut lua cunoștință, și eu o vic mândrie, de aptitudini pedagogice și dirijorale incontestabile relevate de cei trei compozitori români, reuniți, de altfel, în comitet artistic de conducere a „Filarmonicii”.

O neașteptat de interesantă apariție de dirigent consemnăm în persoana lui Jora. Deși debutant în arta de a roti beșișorul șefului de orchestră, Jora înfruntă cura-jos stângăciile inerente începătorului și apare dintr'odată ca element conducător de valoare deosebită. Programul său, alcătuit cu înțelegere muzicală și pedago-gică, a fost executat cu o vioiciune spiri-tuală, cu nerv și autoritate artistică ce presupunea pentru necunosător o lungă practică de dirigent. Amănunte de nuan-țare, pianissime delicate, crescenduri

cumpănite expresiv, linia mare arhitecto-nică continuu proeminent reliefată, tempi potriviți, Jora poate scoate dela Orches-tră, fără s'o biciuiască, și fără s'o terort-zeze, ci numai grație unei convingeri de seriozitate artistică insuflată muzicanșil-or.

Alfred Alessandrescu, conducătorul ce-lui de-al șaselea simfonie, este cel mai experimentat dintre dirijorii noștri. Ast-fel că în arta lui nu mai este nimic în-tâmplător, nestudiat, neîncercat și ne-controlat. Gesturile sale, preferințele sale de interpretare se exprimă fără șo-văire, sunt cristalizate într'o artă proprie de a dirija.

Eleganța gesturilor, rotunde, mlădioase, o liniște impunătoare, interioritate mu-zicală exprimată discret, cu jenă aproape, apoi o conștientă lipsă de exagerare a contrastelor de intensități sonore — deși ar produce mai sigure efecte în vulg — și o echilibrare savantă a materialului, fac din Alessandrescu un dirijor de tra-diție clasică, de siguranță stilistică în interpretare, de prea mult calm exterior, dar de demnitate în ținută, de autoritate și de gust, în felul lui Strauss.

După avariile suferite de virtuozitate prin ciudatele aparițiuni de tehnicieni in-strumentali pe podiul Ateneului, iată că se înfățișează publicului bucureștean și reabilitează prestigiul virtuozității, ma-rele artist al claviaturii, Emil V. Sauer. El reabilitează tocmăi prin împreunarea și oarecum subordonarea dexterității ma-nuale exprimării unui gând muzical. Ne-îndoios, Sauer sudează atât de definitiv tehnica în sensul muzical, în cât numai necesități raționale de analiză a mijloac-elor de expresiune, relevă desăvârșirea tehnică, minunată, excepțională, de care dispune artistul. Un artist ce aparține mai mult trecutului pianistic și al vre-murilor de atmosferă socială, de grație și galanterie ale Vienei de odinioară.

Un frumos succes a obținut concertul de harpă al d-nei Margareta Grigorescu—Mihailescu. Muzicală, stărnitoare în re-larea stilistică a preselor, cu o tehnică ad-mirabil cizelată, d-na Mihailescu a pro-curat numeroșilor auditori ai concertului său, trăinice plăceri artistice, împărțășite cu dărnicie și cuviință delicioasă.

În lipsurile de tenori, simțite pe toate scenele de operă, iată că ne vine știrea concertului dat de tenorul Octav Criste-scu. Programul său de concert nu lasă îndoială asupra pronunțatei înclinări spre scenă, către care tânărul nostru artist se simte atras. Ba să nu ezitam a o spune, am avut impresia că Octav Cristescu, care face parte deja din ansamblul operei bu-cureștene, este mai la largul său la ram-pa scenei, de cât în sala de concert. Fra-zare corectă, înțelegere temeinică, grije pentru nuanțare, bună emisiune și isbu-tite stilizări aflăm din belșug la tenorul nostru. Notele acute sunt cam timid emi-se, deși o școală mai atentă le poate da o desinvoltură, care alături de celelalte po-sibilități vocale ale lui Octav Cristescu, să facă dintr'nsul un element de valoare al scenei lirice.

GEORGE DIACU

† CLAUDE MONET. — GRAFICA ROMÂNĂ. — SCHWEITZER CUM-PÂNĂ. — JIQUIDI.

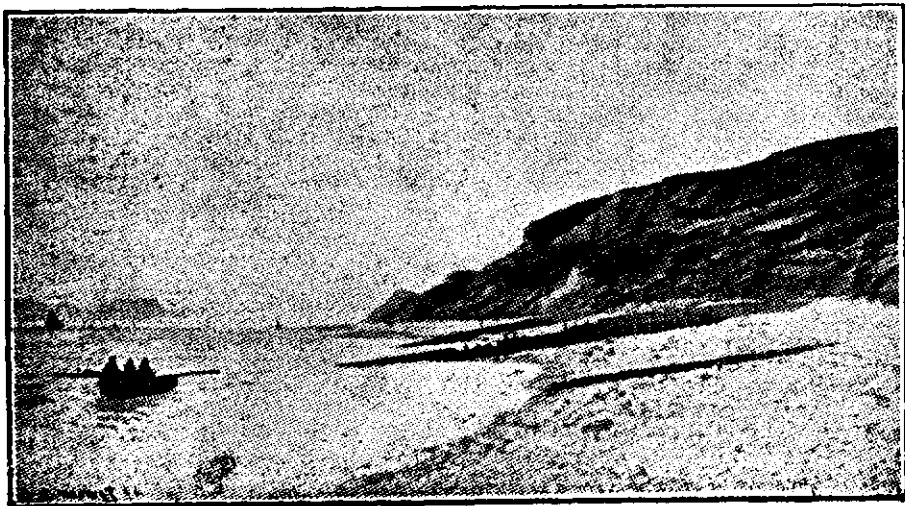
Viguros și harnic până aproape de clipa ultimei, Claude Monet moare, biruitor, după o luptă napraznică de pumătate de secol, împotriva unei lumi întregi, împacșată până la creionism de concepția unui academism degenerat și a unui romantism căzut în leșnuri ditu-mouse.

Fără a fi fost — (după cum greșit se afirmă) — „inventatorul” impresionismului, Claude Monet, înzestrat cu un organ vizual de o precizie uimitoare, a izbucnit, prin o perseverență neobinuită și o pasiune veșnic trează, să ridice tehnica impresionismului la o treaptă de percepție care stărnește, chiar astăzi, când impresionismul e contestat, admirația celor mai viguroși propagandiști ai clasicismului și conservatismului.

Întrucât bătrânul acesta, care s'a stins dăunând în vârstă de optzeci și șase de ani, și-a cheltuit viața nu în cercetări teoretice, în experiențe de laborator, în poze revoluționare, sau în speculațiuni neobrazate la bursa artistică — ci în munca sinceră, dezinteresată, aprigă pentru cucerirea unui adevăr, care se alia viu în cârmă rotunda artistului.

Contemplaorul atmosferei și interpretul ei cel mai liric, Claude Monet lasa în urmă-i o operă uriașă, care, cel puțin din punct de vedere al meseriei pictoricești, — va însemna ori când un document de mare valoare, deoarece arta lui Monet, care nu-i decât chintesența multor încercări anterioare, ce se pot coborî până la mici paisagiști ai Holandei de odinioară — a luminat, purificat și subtilizat paleta contemporană, stabilind noi probleme și deschizând neașteptate și vaste perspective cromatice viitoare.

Sub auspiciile Fundației Prințului Carol și cu îngrijirea d-lui Giseck consilier artistic al ministerului artelor și cronica-ful plastic al revistei „Gândirea” — s'a inaugurat la 5 Dec. în sala „Grigorescu” din strada Paris 20 prima expoziție colectivă a măestrilor gravurii românești, începând cu Aman până la cei aflători în viață.

Claude Monet: Tarmul dela Sainte-Adresse.

Pressea de mare tiraj — pentru pricinii pe cari nu ni le putem explica — a păstrat și păstrează încă o condamnabilă tăcere asupra acestui, poate cel mai interesant eveniment plastic al anului în curs.

Firește, nu acuzăm pe nimeni, fiindcă tăcerea poate însemna, câte odată, ignoranță — și ignoranța e sfântă.

Gravura în genere, este o artă delicată și discretă, pentru înțelegerea și gustarea căreia se cere o deosebită educație a ochiului, o caldă simpatie față de armoniile umile ale umbrei și luminei, o pasiune deosebită pentru linie în tot ce aceasta poate exprima, neprefăcut și avântat, cu grație, cu gravitate, cu violență ori cu alinare, atâtea simple senzații, atâtea felurite sentimente, atâtea închiegări formale, surprinzătoare, prin diversitatea, prin adâncimea, prin simplitatea și prin rafinamentul lor stilistic.

Gravura este arta soaptelor intime, a confesiunilor delicate, a gândurilor neprihănite, a simfoniei noastre mute care cer o exprimare vizibilă, caligrafiată cu stăruință, cu atențiune, cu evlavioasă reculegere.

Artă nobilului singuratic, înamorat de armoniile cari nasc din umbra tăcerii.

Deaceia, poate, democrația o despreciește și-i preferă aspra vulgaritate a clișeului ziucografic.

Din numeroasele expoziții personale, cari au invadat piața Capitalei în ultimul timp, puține numai s'au desprins din banalitatea comerțului curent și au izbutit să oprească atențiunea cercetătorului dornic, nu atât de nouitate, de extravaganță, ori de artă ireproșabilă, cât, mai ales, de o anumită satisfacție pe care i-o dă constatarea unui efort sincer, al artist, și tendința acestuia către necontentată perfecționare.

În această categorie intră, evident, expoziția d-lui Schweitzer-Cumpână și aceea a tânărului Jiquidi.

Îl urmărim pe d. Schweitzer de mulți ani, la olaltă cu simpatie și cu grijă.

Arta d-sale, care e aceea a unui viguros temperament, — (ceea ce se evidențiază printr-un abuz de fugă pensulară, până acum) — prinde să se domolească, să se disciplineze și să se îndrepte, pareni-se, către sfințeză.

Culoarea d-lui Schweitzer, — uneori greoaie, în trecut, prin abuzul de negruri brute, de cromuri vulgare și de albastruri metalice, lipsite de rezonanță interioară, — se țese astăzi în megieșii, mai puțin violente, mai melodioase, mai pătrunsă, organic, de lumină.

Deși însă sub puterea naturii imediate, d. Schweitzer Cumpână arată as-

tăzi tendința de a dezerta din lagărul prea strâmt al unui realism, care, în ciuda motivului, apărea, câteodată, convențional din pricina artificiei tehnice — spre o simplificare mintală, firește răzîmată credincios pe senzația vizuală, prilejuită de realitate scrutată pictural.

Dacă d. Schweitzer Cumpână se va debarasa și de viciul penecelor gigantice — (viciu introdus, susținut și transmis elevilor de ferocitate didactică, de către șeful pompiorismului românesc, d. Mirea) — nădăduim să putem vedea în curând la pictorul acesta, așa de tânăr și așa de frumos înzestrat, realizări de o superioară și ucrătinată calitate.

Pentru aceasta e necesară însă abandonarea susceptibilităților mărunte, cari alungă calmul, reculegerea și concentrarea, aproape impersonală, ce asigură succesul unei activități artistice serioase.

* * *

Deși, încă, insuficient pregătit în ceea ce privește meșteșugul desenului — Jiquidi se relevă ca un humorist cu ver-vă naturală și surprinzătoare viziune locală.

Dacă d. Jiquidi va stărui să observe neodihnit pe individul din mediul social în care deocamdată, trăiește — și va fi neobosit în a-și uota, pentru simpla plăcere de a nota, atitudinile, gesturile, schimele, ticurile, individuale, — pentru a trece, apoi la studiul situațiilor sociale, a căror transcriere cere, în prealabil, o concepție bine cristalizată, și oarecum obiectivă, asupra cangrenelor noastre sociale — nu ne îndoiim că vom afla în d-sa, peste foarte scurtă vreme, pe humoristul român, așa de mult așteptat.

Dintre tinerii noștri desenatori — d. Jiquidi pare să aibă, în sânge, cea mai vâjnoasă vocațiune, pentru genul acesta, încă anemic afirmat la noi, până acum.

N. N. TONITZA

LA NAȚIONAL

S'a reluat admirabila piesă a lui Molière „Bolnavul închipuit”. Rolul interpretat până acum de d. Vasile Toneanu, a fost atribuit excelentului artist, d. I. Sârbu.

La prima reprezentație, credem din toate punctele de vedere grăbită, s'au simțit vinovate lipsuri. Cea mai mare, e că toți actorii din scenă parcă erau cuprinși de un fel de jenă, fiindcă unul dintre ei nu știa rolul.

Era o situație, care se poate numai astfel caracteriza: reprezentația nu era pusă la punct.

La reprezentația următoare, lipsa nu s'a mai simțit. D. Sârbu cu belșug de mijloace, cu admirabil spirit autocritic și cu o pildnică cercetare de adaptarea motivelor de izolată originalitate, a interpretat cu mare izbândă un rol greu. Și-a afirmat din nou valoarea însușirilor sale. Îl felicităm cu entuziasm.

LA REGINA MARIA

Tot reluare. „Tatăl” lui Strindberg. Admirabilă piesă și la înălțimea-i corespunzătoare e interpretat rolul dificil până la absurd, de d. Ionel Mănolescu.

B. C.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ In decursul luni Ianuarie vom publica o tablă de materii, pe autori și rubrici, pentru anul 1926 din „Universul Literar”.

CALENDARUL ZIARULUI „UNIVERSUL” PE ANUL 1927

Calendarul ziarului „Universul” pe anul 1927 cuprinde cel mai bogat și instructiv material enciclopedic.

In această interesantă publicațiune, cititorul va găsi pe lângă informațiuni folositoare și date interesante, numeroase articole scrise de specialiști în diferite chestiuni științifice, descrierea diferitelor jocuri : informațiuni relative la turism, excursiuni, călătorii ; medicină practică ; igienă, economie casnică, astronomie, astrolizică și date înregistrate după ultimele cercetări și observațiuni.

300 pagini. Hârtie satinată, Peste 200 de ilustrațiuni. Prețul 40 lei.

SCRIITORII

□ A apărut „Antiquitas Rediviva — Vremurile revin — Romanul credinței eroice de Gh. Băgulescu. Volumul întâi puește în icoana unui tribun roman tot idealul de credință, autoritate morală și eroism, spre care năzuște vremea de azi.

Depozitul la autor : str. Șerban-Vodă 14, București.

□ In editura „Scrisul Românesc” din Craiova, a apărut Rătăcirile lui Ion Vancea (247 pag., lei 70), roman de d. Al. Popescu-Telega. Cunoscut prin nepretuitele servicii aduse literaturii române, cu traduceri din spaniolă și portugheză, în deosebi, ca și prin monografia „Cervantes” publicată la „Cultura Națională”, d. Al. Popescu-Telega, cultivă și literatura originală. Vom reveni asupra acestei lucrări.

□ Coloniile germane din Dobrogea (extras din „Analele Dobrogei”, an. VII, 1926 ; ed. Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1926), se numește broșura (42 pag., lei 20), pe care o tipărește d. Ioan Georgescu, profesor la liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța.

Lucrarea tratează despre cele trei migrațiuni germane în Dobrogea, dinainte de războiul crimeic până la 1891, apoi despre așezările lor : economică, administrativă și culturală.

□ Biblioteca populară a „Asociațiunii” publică în No. 142, Decembrie 1926, o culegere de articole ale d-lui general C. Dragu : Fapte de împlinit pentru înfățișarea și prosperitatea neamului.

APELUL „ASTREI” DIN SIBIU, CATRE PUBLICUL ROMANESC

Se apropie, iarăși, zilele Crăciunului, cari ar trebui să fie zile de întinare sufletească. Zilele, când duhul blândității, duhul compatimirii sociale față de frații noștri neputincioși, părăsiți, îndurerăți, ar trebui să ne fie sfințici pentru ținuta noastră viitoare.

In preajma sărbătorilor acestora, vrem din nou să întrebăm pe cititorul acestor rânduri : cum îți implinesti misiunea ta de om ? Ce răspundești în jurul tău ? Ce vorbe, ce cărți, ce lucrări, ce simțiminte ? Contribuie ca atmosfera din cercul tău de activitate să se curețe sau să se pestilențieze mai mult ?

Latinul spunea : gutta cavat lapidem — picătura găurește piatra. Românul din zilele noastre ar trebui să parafrazeze acest dicton, declarând : vorba bună, oricât de mică, purcește

dela ființa cea mai umilă chiar, repetată, contribuie ca atmosfera apăsătoare să dispară.

Cu toții să contribuim ca să se apropie cât mai curând pacea cea atât de mult dorită. Să ne simțim o salangă a celor ce vreau binele cu toată ardoarea. Altfel ar fi un simulacru închinarea în fața altarelor, în zilele de sărbătoare ale celui născut în ieslea dela Betlehem l..

Cu ce-am putea contribui, mai cu seamă, în apropierea Crăciunului ?

Alegând pentru copilașii noștri sau ai cunoștințelor noastre cărți întremătoare de suflet.

Dăruind cărți și celor mari. Nu cărți îmbăcșite de senzualism bolnav, nu cărți răspânditoare de miasme sufletești, ci cărți, cari îți dau de gândit, spre ceva excelsior, spre ceva superior, cărți pline de curăție, cari să purifice atmosfera.

Ne-ar plăcea să știm mulți intelectuali români, cari cumpără la fiecare zi întâi cărți românești de seamă, ca tribut de-spline-înțeles față de cultura românească, ca sprijin adus scriitorilor români, cari contribuie la ridicarea noastră culturală.

Picurați balsam în inimile otrăvite, cu lectura cărților alese și atunci fapta voastră binecuvântată va fi !

Alegeți jucării pentru copii, jucării, cari să le desvolte intelectul, dar și inima, nu ca să distrugă, ci ca să construiască : jucării, cari să stărnească în ei dorul de a construi poduri, șosele, case, palate, ca să n’ajungă, iarăși, în tranșeele trupești și sufletești și ei !

In preajma Crăciunului strigă „Astra” culturală conștiinței românești : Raspândiți carte românească sănătoasă în mijlocul copiilor, a băneretului, a celor vârstnici ! Impărțiți jucării, cari cuprind, ca nucleu, dragostea de construcție ! Disprețuiți cărțile și piesele teatrale indecșoare !

Așa veți sărbători într’adevăr Crăciunul. Altfel ar fi o sărbătoare tragi-comică, nevrednică de adevărații creștini..

CERCUL „SBURATORUL”

□ Duminică, 12 Decembrie, în ședința săptămânală a „Sburătorului”, d-l G. Brăescu a citit un capitol din romanul său „Moș Belea”. D-na Paula Petre a citit o piesă originală, în 3 acte, „Andreia”, — care se va juca la Teatrul Național din Iași în actuala stagiune.

D-nii E. Lovinescu și F. Aderca au făcut, în două articole, aprecieri critice, relative la romanul „Concert din muzică de Bach”, — ultima lucrare a d-nei Hortensia Papadat Bengescu.

Au asistat d-nele T. Lovinescu, Alice Sturza, Hortensia Papadat Bengescu, Radian Sarina Pas, Mia Frollo, d-rele B. Delavrancea, Ella Papadat, Ticu Archip, Sanda Movilă și d-nii Petre Sturza, Pompiliu Constantinescu, G. Nichita, Anton Holban, D. N. Teodorescu, Galian, etc.

CĂRȚI NOU

□ Editura „Cartea Românească” a scos de sub tipar următoarele noutăți sau reediții — asupra cărora vom reveni în numerjle viitoare :

B. PETRICEICU-HAȘDEU : Ioan-Vodă cel cumplit (1572—1574). Aventurile. Domnia. Răsboalele, Moartea. Rolul său în istoria universală. Rolul său în viața poporului român, ed. III, 254 pag., lei 65.

IOAN SLAVICI : Nuvele, volumul IV (baba Dna. O răzbunare. Sân Vasii. Pascal. Săracul. Din altă lume. Dăscălașul. Împăcare. Om de caracter. O moștenire grea. Renaștere. O aventură galantă. Tovărășie nepotrivită. Cens rău. Mitocanul. La răscruce). 306 pag., 70 lei.

P. VERGILIUS MARO : Aeneis, tra-

ducere în formele originale de George Coșbuc ; ed. V, 229 pag., lei 70.

I. SIMIONESCU : Oameni aleși, II Români (Niculai Milescu, D. Cantemir, Ștefan cel Mare, Mihai-Viteazul, Avram Iancu, Gh. Șucaj, Gheorghe Lazăr, Dianu Goleșcu, Gheorghe Asachi, I. Eliade Rădulescu, M. Kogălniceanu, I. C. Brătianu, T. Maiorescu, Spiru Haret, V. Alecsandri, I. Creangă, M. Eminescu, Al. Vlahuță, N. Grigorescu, Veniamin Costache, Andrei Șaguna, Gr. Cobălcescu, P. Poni, Mihai Lupescu, B. Hașdeu), 200 pag., lei 80.

A. VLAHUȚA : Dan, roman, reed., 273 pag., lei 70.

C. SANDU-ALDEA : Două neamuri, ed. IV-a ilustrată, 296 pag., lei 80.

OTILIA CAZIMIR : Fluturi de noapte, poezii, 120 pag., lei 40.

DAN CIUCARDIA : Răzbunarea privighetorii, poezii, 165 pag., lei 50.

REVISTE

□ VIAȚA LITERARA (I. 31, 11 Decembrie).

Din convorbirea d-lui I. Valerian cu d. Ionel Teodoreanu acest just pasaj despre imagismul scrierilor sale :

Unii scriitori și critici mi-au reproșat abuzul de imagini (metafore) și m’au îndemnat să urmez simplitatea marilor predecesori, pe care, evident, au numit-o : clasicism. Trebuie să facem o distincțiune : dacă un om care are numai o haină umblă răpănos și altul se îmbracă trebuie să-l dăm ca exemplu pe cel dintâi ? De ce atunci bogăția metaforelor mele să fie un cusur ? Peste câțiva ani, când tumultul din mine se va așeza, prin efectul vârstei și al evoluției literare, voi ajunge și eu la o formulă de simplitate, proprie ființei mele. Se confundă mult astăzi lipsa de fast stilistic cu clasicismul. Părea mea este că din punct de vedere al inventivității stilistice în generația noastră se găsesc temperamente superioare celor din trecuta generație. Cei cari condamnă bogățiile noastre să aștepte maturizarea talentului pentru a vedea dacă nu cumva vom ajunge cel puțin la o egalizare cu literatura precedentă.

Căci să nu se uite că atunci când cutare reacționar literar se ridică în contra literaturii de azi, opune opere de maturitate ale scriitorilor de ieri. Și aceștia în tinerețe au fost criticabili, cum suntem noi tinerii de azi, bătrânii scriitori de mâine. Probabil că și noi în mâinile reacționarilor de mâine vom fi dați de model și vom servi la stăvuirea exuberanței talentelor viitoare.

In ce privește părerea mea asupra secetei literare, socot această afirmație ca o prostie goală. Nu se poate pronunța nimem dacă este secetă sau nu.

D. F. Aderca scrie un frumos portret al personalității lui Camil Petrescu. D. Pompiliu Constantinescu despre Concert din muzică de Bach. D. Al. Bădăuță despre „Viața teatrală”.

□ RASARITUL, anul IX, nr. 4, Decembrie 1926. Al patrulea congres de educațiune morală dela Roma, de General I. Manolescu ; Gânduri de Crăciun de I. Gr. Oprisan ; Iarna (versuri) Je Costin Floriță ; Balada Bradului (versuri) de Const. P. Niculescu ; Crăciunul lui Canciu Dețiu de I. Dragoslav ; Psalm (versuri) Je Const. Goran ; Pupăza și cioara (versuri) de V. Militaru ; Cărțile de joc de C. S. ; Târâncă în pictura românească de Agatha Grigorescu ; Imn vieții (versuri) de Ilie Radu Ionescu ; Pagina cărții de Al. Lascarov-Moldoveanu ; Ecouri, revista cărților și revistelor bibliografie de I. Gr. O. și A. G.

□ **BANATUL** (L. 8-9, 1926).

Interesante informații despre situația Banatului în sec. XVIII în fragmentul tradus din Franz Griselini: „Geschichte des Temescher Banates”. Wien, 1780. Dăm un pasaj despre îmbrăcămintea femeilor:

Nu mai puțin simplă este îmbrăcămintea femeilor. Peste o cămașă care atârnă până la picioare, se agată fără nici un alt fel de haină, înainte și înapoi câte o bucată de materie -- fână, fasonată în diferite moduri, dar întotdeauna din culorile: roșie, albastru sau galben și cu o bordură largă brodată din ține de lână diferit colorate. Se mai poartă și o fâșie largă tot din diferite culori. În afară de aceasta mai au un corset scurt fără mâneci și peste acestea în timpul iernii un cojoc din piei de miel sau oaie. Românele stau acasă întotdeauna cu picioarele goale, numai dacă pleacă de acasă sau de sărbători poartă ghete (botine) din piele roșie sau galbenă. Atât timp cât sunt necăsătorite, umblă cu capul gol având părul împletit. Cele căsătorite se acoperă în unele regiuni provinciale cu o bucată de cârpă de pânză albă delicată, pe care o așează până sub falcă; alocuri și cu o bucată de musolină lungăreață cu dungi, care o bat așa fel în falduri, încât seamănă cu o scufie. Atât fetele mari cât și femeile căsătorite își dau silință să ridice farmecul lor prin găteală (lux).

□ **IDEEA EUROPEANĂ** (VIII, 194, 1 Decembrie). D. **Mircea Florian** publică un întins studiu: **Cultura română și ortodoxia**. După ce stabilește caracterele culturii moderne ca și corelația dintre cultura modernă și structura religioasă, catolică sau protestantă, trece la o amănunțită descriere fenomenologică a formei intime la cele trei biserici creștinești: catolicism, protestantism și ortodoxism. După ce insistă cu bogate date asupra antagonismului dintre cultura modernă și ortodoxism, încheie cu aceste considerații ca un răspuns al ultimelor discuții din țara noastră:

Va izbuti ortodoxia să-și deschidă un drum al ei spre realitatea modernă, sau va imita atacul neo-catolic împotriva întregii culturii moderne? Se încearcă acum, timid, și într-o direcție și în alta. Dar dacă va afla drumul nou? Care va fi acel drum? Cel catolic: adaptarea la viața colectivă; sau cel protestant: interiorizarea, crearea unei persoane productive în înima realității; sau, în sfârșit, un al treilea drum, care însă va trebui să fie tot o formă a imanenței divinului în lumea de aci, a unei imanente definitive acceptate cu avantajele și dezavantajele ei? Enigmă a viitorului.

Să schimbăm ortodoxia pentru altă formă istorică a creștinismului? Nebunie și imoralitate! Bună sau rea, așa sau altfel, ortodoxia e a noastră; și prin negativismul ei fată de realitate, ne-a adus mari servicii istorice. Dar ce nu s'a făcut la timp -- în ipoteza că s'ar fi putut face (speculațiile ucronice sunt zadarnice) -- nu se mai poate desface și reface, acum. Istoria ortodoxiei e o serie de ocazii pierdute, fatal.

□ **ARHIVELE OLTENIEI** (V 27, Sept.-Octombrie).

Admirabila revistă, care lucrează pentru cunoașterea istoriei și artei Olteniei, aduce un articol al d-lui I. Moisiu despre Vitold Rola Piekarski, pictorul de origine polonă care a lucrat atât în Tg.-Jiu ca organizator al muzeului cât și la București ca ilustrator la fostul institut de editură „Minerva”. Cunoscutele tablouri anti-alcoolice editate de Casa școalelor sunt tot opera lui, Inginerul A. Vincenz scrie cu interesante reproduceri despre bisericile Craiovei. — D. C. Fierăscu aduce contribuții documentare pentru starea Craiovei în 1770. Interesant Registrul localităților cuprinse în harta Ol-

teniei lucrată de Friederich Schwanz și terminată în 1722. Despre Raffet în Oltenia, o schiță cu reproduceri, a d-lui Const. Karadja.

□ **CONTEMPORANUL** (V. 71, Decembrie).

Amintirile pe care le publică d. **G. Ciprian** despre **Urmuz**, scriitorul original și rar, al cărui lucrări le prepară pentru lumina tiparului, sunt de o deosebită savoare și ar merita citate în întregime. Dăm un fragment caracteristic pentru fama și burlescul eroilor:

Urmuz cumpără o găina zbărcită și despuată, pe care o înfipse în vârful bastonului. Găina era atât de amorțită că părea o prelungire naturală a bastonului. Mai târguirăm și o apărătoare de muște, trei covrigi cu susan și o pornirăm pe strada Selari. Urmuz stătea în mijlocul trăsuri, cu bățul înfipit în grămăjuia de cărbuni și legume. Găina moțâia în capul bastonului, lăsând să-i atârne pe gâtul gol, trei covrigi cu susan ca trei colane de mărgean; iar eu stam pe scăunașul din față și înarmat cu apărătoarea, făceam vânt și păzeam pasărea de muște. Oamenii se opreau în drum nedumeriți, minetele grăbite pufneau de râs, iar un sergent de stradă își făcu cruce și însemnă ceva într'un catastif. În fața unei prăvălioare cu pălării de damă, oprirăm.

Poezii, proză și desene publică: **T. Argezi**, **I. Vineu**, **Marcel Iancu**, etc.

GIOCONDA

Se cunoaște noua răzmeriță stârniță în lumea întreagă. Este faimosul tablou dela Luvru. Un original sau o copie? Cu totul altfel socoteste **Francis de Miomandre** în săptămânalele sale Paradoxe din „Les nouvelles littéraires”. Și, ca în alătea rânduri, n'ar fi exclus să aibă perfectă dreptate:

În loc să ne războim pentru a ști dacă Gioconda este originală sau o copie, n'ar fi simplu să ne dezinteresăm odată pentru totdeauna de acest tablou răuicios, a cărui prezentă ploioasă a prilejuit în literatură, ca o recoltă de ciuperci după ploaie, atâtea comentarii degustatoare și otrăvite?

Și asta pentrucă pânza reprezintă o doamnă ce surâdea, cu acel surâs special femeilor (și încă al tuturor), surâs ce nu spune nimic și care neliniștește numai pe aceia care voesc să fie neliniștiți. Surâsul Giocondei! E consternat câte proști s'au mai scris despre dânsul și aceea, vai! de oameni cari de atminteri nu erau deloc proști. Există -- cum se spune -- o întreagă literatură. Și literatura aceasta a sfârșit prin a încredința pe marele public, ca Gioconda este singurul tablou din Luvru ce merită să fie păzit și să dea nenorocitului de italian, de a cărui aventură vă aduceți aminte, ideea că era singurul tablou căre merita să fie furat.

Una din nenorocirile acestui verbaj desfrănat este că a redus puțin câte puțin imaginea ce aveam despre Da Vinci, la aceea a unui pictor și a unui pictor care n'ar fi făcut altceva decât opera asta sumbră și înghețată. Gioconda era cât pe aci să omoare pe Leonardo. Din fericire însă marele om are într'insul, de patru secole de când a murit, destulă vitalitate pentru a se dezaia din acest moiez bituminos. Și acum începe dânsui să suradă. L-a venit și lui rândul.

□ A apărut nr. 6 din „**Sburătorul**”, pe Decembrie, cu articole și poezii de E. Lovinescu, Hortensia Papadat Bengescu, F. Aderca, Sanda Movilă, G. Brăescu, G. Nichita, Ion Barbu, Pompiliu Constantinescu, Anton Holban și C. Baltazar.

DIN STRAINATAȚE

□ Noua generație, sportivă în manifestările ei, este adesea acuzată de incultură, sau că preferințele ei, când se întâmplă să citească, se îndreaptă spre cântonele.

Ancheta întreprinsă de ziarul „L'Intransigent” a dat rezultate neașteptate. Cel mai mare număr de admiratori l'a întruinit Hugo, dar cei cari urmează, te oprese să tragi concluzia că ar fi această generație romanțioasă, ei numai poate de un eclecticism naiv.

Iată ordinea autorilor preferați:

1. V. Hugo, 2. France, Loti, Farrière, 5. Pierre benoit, 6. Kipling, Al. Daudet, Dekobra, 9. H. Bordeaux, 10. Maeterlinck, E. Rostand, Frații Tharaud, A. de Musset, Jean de la Fontaine, 15. Tristan Bernard, H. Béraud, Lamartine, etc.

□ Congresul internațional de muzică, ce se va deschide la Viena în Martie 1927, pentru aniversarea morții lui Beethoven, va comemora în acelaș timp și centenarul său.

Congresul și-a asigurat concursul mai multor mari asociații muzicale din diferite țări.

Se vor da două concerte istorice, unul consacrat muzicii medievale, și altul muzicii din secolul al XVIII-lea. În afară de acestea se vor da trei opere din secolul XVII-lea și fiecare va fi aleasă dintre operele cele mai reprezentative ale teatrului liric italian, francez și englez.

Serbările pentru centenarul lui Beethoven vor avea loc între 26-31 Martie. Statul austriac va contribui și el la reușita acestor serbări. La Opera Mare se vor reprezenta „Ruinele Atenei” așa cum a fost reconstituită de R. Strauss și F. delius.

Iar celebra **Messa solemnă** va fi executată de mai multe orchestre și coruri reunite.

□ La Nissa se va constitui în curând o nouă academie: „Academia mediteraneană” ai cărei primi membri vor fi: Louis Bertrand, M. Maeterlinck, C. Maclair, G. Manrevert, Comez Carrillo, G. Leroux, G. Avril, Pierre Devoluy, etc.

□ Revista „Revue de Deux Mondes”, și-a ținut al 6-lea banchet de la înființarea ei, cu participarea celor mai mari scriitori francezi. Din frumoasa cuvântare ținută de Paul Bourget, cităm aceste rânduri, care definesc tradiția: „Goethe a spus: „Capodopera omului e să dureze”. Ce înțelegea Goethe când preamărea atâta durată? Atâta tot, că ea presupune cea mai sfântă dintre colaborări, aceea a morților și a celor vii, respectul moștenirii pe care au primji-o și pe care o vor transmite celor cari vor veni”.

Și a sfârșit „Cea mai minunată parte a unei civilizații se rezumă în această formulă, atât de simplă și atât de profundă, inteligibilă pentru toți și plină de sens: „o rodnică activitate continuată”.

□ Pentru cinstirea memoriei lui Chopin, conservatorul din Varșovia a organizat un concurs printre pianistii din lumea întreagă.

Concursul se va ține la 25 Ianuarie 1927, sub patronajul președintelui republicii poloneze. Primul premiu, dăruit de președinte, este de 5000 zloți, al doilea oferit de ministerul instrucțiunii publice e de 3000 zloți, și al treilea al primăriei Varșoviei, de 2000 zloți. Programul e întocmit numai din compoziții de Chopin.

Redactor **PERPESSICIUS**